

**УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“ - БИТОЛА**  
**ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ – КИЧЕВО**

Дисперзирани студии:Битола



Богдан Докулевски

**КОМУНИКАЦИЈА ПОМЕЃУ АДВОКАТОТ И**  
**КЛИЕНТОТ**

(магистерски труд)

БИТОЛА, 2017 ГОДИНА

**Ментор:**

Проф. д-р Светлана Вељановска

**Членови на комисија:**

1. Проф. д-р / Арсе Петрески,
2. Проф. д-р / Ѓорѓи Тоновски,

**НАУЧНА ОБЛАСТ :** Комуникологија.

## **ИЗЈАВА**

Од кандидатот

Изјавувам дека при изработката на магистерскиот труд ги почитувам позитивните законски прописи на Република Македонија од областа на заштитата на интелектуалната сопственост и не користев реченици или делови од трудови на други автори без да ги почитувам методолошките стандарди и соодветниот стил на цитирање. Изјавата ја давам под полна морална, материјална и кривична одговорност.

Изјавил:

---

Богдан Докулевски

# КОМУНИКАЦИЈА ПОМЕЃУ АДВОКАТОТ И КЛИЕНТОТ

## Апстракт

Во овој труд јас направив преглед на комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот. Акцентот го ставив на начелата на лојалност, доверливост, судир на интереси и независност од клиентот и професионална самостојност.

Исто така во овој труд направив компарација на адвокатурата помеѓу државите од Поранешна Југославија, и со компаративен осврт се обработени законодавствата кои припаѓаат на групата во континентално право и оние кои спаѓаат во обичајното право споредени со македонското законодавство.

Поентата на самиот труд ми е преку дефинирање на поимот адвокат и адвокатура да се забележи потребата од тоа колку е важна комуникацијата на субјектите заради природата на работата и потоа компаративно да се спореди македонското со дел од останатите законодавства.

Позиционирајќи го адвокатот на највисоко место во правосудството во овој труд јас се обидов на читателот да му ја доближам адвокатурата како една угледна професија во општеството која притоа работејќи ја чесно и професионално адвокатот би се стекнал со почитување и голема репутација како помеѓу клиентите, така и помеѓу колегите адвокати и останатите чинители на правосудниот систем во државата.

Клучни зборови : адвокат, клиент, адвокатура.

## Abstract

In this text I have made a summary of the communication between the lawyer and the client. The accent is put on the principle of loyalty, trust, conflict of interest .and the independence of the client and professional autonomy.In this paper I have also made comparison of the advocacy between the Former Yugoslav Republics and the comparison of the legislative of the states who have continental law and the states who have common law, compared to Macedonian legislative.

The point of this text is to notice the importance of the communication of the subjects by defining the terms lawyer and the advocacy and afterwards to compare Macedonian legislative with other legislatives.

By rising the lawyer on the highest position of the legislative, in this paper, I have tried to make closer this profession to the reader, representing it as a respectable profession and while doing his professional job every lawyer will gain good reputation not only among his clients but also among his colleagues in the legislative system in the country.

Key words: lawyer, client.

## СОДРЖИНА

Глава 1 Вовед .....	1
Глава 2 Хипотетско методолошка рамка.....	3
- Оправданост на истражувањето.....	3
- Рамка на истражувањето.....	3
- Предмет на истражувањето.....	3
- Цели на истражувањето.....	4
- Елаборација на истражуваното и досегашното третирање на истражуваната појава.....	4
- Генерална хипотеза.....	5
- Дополнителна хипотеза.....	6
- Методолошки приод на истражувањето.....	6
Глава 3 Поим за адвокат и адвокатура.....	7
Глава 4 Уставна и законска поставеност на адвокатурата во Република Македонија.....	10
Глава 5 Улогата на адвокатот во комуникацијата со клиентите.....	12
- Поим на комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот.....	12
- Воспоставување на комуникација помеѓу адвокатот и клиентот.....	13
Глава 6 Видови на комуникација помеѓу адвокатот и клиентот.....	14
- Пишана комуникација полномошно.....	14
- Вербална комуникација помеѓу адвокатот и клиентот.....	18
Глава 7 Компаративна анализа на континенталното и обичајното право.....	20
Глава 8 Лојалност кон интересите на клиентот.....	24
- Лојалност кон интересите на клиентот според меѓународната адвокатска комора за професионално однесување на адвокатите.....	24
- Лојалност кон интересите на клиентот според континенталното право.....	26
- Лојалност кон интересите на клиентот според обичајното право.....	26
- Лојалност кон интересите на клиентот според домашното законодавство.....	27
Глава 9 Судир на интереси.....	29
- Судир на интереси според меѓународната адвокатска комора за професионално однесување на адвокатите.....	29
- Судир на интереси според континенталното право.....	30

- Судир на интереси според обичајното право.....	32
- Судир на интереси според домашното законодавство.....	33
Глава 10 Професионална одговорност на адвокатите во правниот систем на Република Македонија.....	34
Глава 11 Независност од клиентот и професионална самостојност на адвокатот.....	40
- Независност од клиентот и професионална самостојност на адвокатот според континенталното право.....	40
- Независност од клиентот и професионална самостојност на адвокатот според обичајното право.....	42
- Независност од клиентот и професионална самостојност на адвокатот според домашното законодавство .....	43
Глава 12 Адвокатска награда и нејзиното влијание врз односот адвокат – клиент.....	46
- Адвокатска награда и нејзиното влијание врз односот адвокат – клиент според континенталното право.....	46
- Адвокатска награда и нејзиното влијание врз односот адвокат – клиент според обичајното право.....	48
- Адвокатска награда и нејзиното влијание врз односот адвокат – клиент според домашното законодавство.....	50
Глава 13 Чесност, интегритет и правичност како основни начела во комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот.....	52
- Чесност, интегритет и правичност како основни начела во комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот според континенталното право.....	52
- Чесност, интегритет и правичност како основни начела во комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот според обичајното право.....	54
- Чесност, интегритет и правичност како основни начела во комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот според домашното законодавство.....	56
Глава 14 Адвокатурата во светот.....	59
Глава 15 Довербата помеѓу адвокатот и клиентот како клучен фактор за обезбедување на фер и правично судење.....	62
- Комуникација од доверба помеѓу адвокатот и клиентот.....	62
- Комуникација од доверба како суштина на адвокатската професија.....	64

Глава 16 Улогата на адвокатот во подготовка на случај- почеток на градење на односи адвокат-клиент во кривичната постапка.....	67
- Подготовка за излагање пред жалбен совет.....	67
- Првично разгледување на списите.....	68
- Теорија на случај.....	69
- Идеи во потрага по теорија на случај.....	71
- Подготовка на белешки за судење.....	72
Глава 17 Компаративен преглед на адвокатурата во државите од поранешна СФРЈ.....	74
- Адвокатурата во Република Хрватска.....	74
- Адвокатурата во Република Србија.....	76
- Адвокатурата во Република Српска.....	77
- Адвокатурата во Федерација Босна и Херцеговина.....	77
Глава 18 Адвокатурата во Република Македонија.....	79
- Адвокатурата како институт во Битола по осамостојувањето на Македонија.....	82
Глава 19 Заклучок.....	83
Глава 20 Користена литература.....	84



## ГЛАВА 1 ВОВЕД

Адвокатурата е основен заштитник на човековите права и слободи и поборник кој се спротивставува на неправилностите на општеството и државата.

Слободна и независна адвокатура е еден од примарните неопходни услови за правилно функционирање на секоја, во вистинска смисла на зборот правна држава.

Помеѓу адвокатот како полномошник и клиентот односно странката која го ополномоштила мора да постои доверба, која за адвокатот, иако можеби не во толкава мера како во кривичната постапка за адвокатот-бранител, сепак и во останатите судски и вонсудски постапки, изградената и стекната доверба за адвокатот-полномошник создава обврски на едно многу високо ниво, грижи и одговорност за секој изговорен збор и извршена активност.

Низ овие неколку реченици можеме да го воочиме значењето на овој труд воопшто како за адвокатурата од една страна како слободна и независна професија која е одлика на владеењето на правото на една држава, така и за клиентот од друга страна пак кој мора да ужива доверба и да има сигурност во неговиот адвокат додека поминува низ правните лавиринти со цел обезбедување на негова правна помош и заштита.

Самиот мотив анализирање и проучување на комуникацијата меѓу адвокатот и неговиот клиент со цел истата да биде што попрецизна и поефикасна ми дава за право да истакнам дека успехот во постапката за која странката ангажирала свој адвокат во голем дел зависи и од нивната комуникација и потребно ниво на доверба.

Ако ги гледаме работите вака поставени недвосмислено се наметнува и констатацијата дека обезбедувањето на правната помош адвокатот како субјект во правосудството најефикасно би го вршел кога ќе има вистинска комуникација и разбирање со клиентот пред се а потоа и со останатите чинители како судот, адвокатот на спротивната странка итн.

Сето ова погоре истакнато говори дека во голема мера владеењето на правото во државата зависи од меѓусебната комуникација на адвокатот и клиентот и како таа се интерпретира пред суд или други органи со цел најефикасна заштита на правата на клиентот.

Правната наука и судската пракса во Република Македонија, досега посериозно не се занимавале со проблематиката на квалификацијата на односот кој настанува помеѓу адвокатот и клиентот, па од тука произлегува и мотивот за изработка на еден ваков труд каде посебно ќе посветиме внимание токму на комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот.

Секој адвокат кој се занимава со професијата повеќе од десет години е во исто време и адвокат а и психолог кој низ практиката работејќи со голем број на странки се вешти во комуникацијата,може многу лесно да детектира потенцијални пропусти а и во исто време да оцени за карактерот на неговиот клиент и во добра мера да ја процени вистинитоста на неговите искази.

Природата на оваа професија е таква да адвокатите ги обврзува да бидат дискретни и да чуваат деловни тајни кои нивните клиенти им ги кажуваат заради формирање на што попрецизна слика за предметниот спор и нормално обезбедување соодветна одбрана.

Адвокатурата е професија која го штити и угледот на оној кој професионално се занимава со неа и аналогно на тоа самиот адвокат како личност треба да е со висок степен на морал и етика и имајќи ги тие епитети секако дека ќе може да има солидна комуникација со неговите клиенти кои во него ќе гледаат професионалец кој најдобро си ја познава работата.

Различните карактери на странките и широкиот опсег на правни ситуации со кои ќе се сретнат адвокатите со текот на времето само ќе им го зголемува нивното искуство и знаење како во врска со правото така и во врска со односот и комуникацијата со клиентите.

Затоа за оваа професија се вели дека е и најхумана после медицината бидејќи лекарот го штити човековото здравје а на второ место е адвокатот кој ги штити правата и слободите на граѓаните пред сите институции во правниот систем на државата.

Темата секогаш ќе биде неисцрпена до крај нормално бидејќи комуникацијата меѓу адвокатот и клиентот може секогаш да се надоградува во насока на зголемување на професионализмот и степенот на чување на деловна тајна по која практично и се оценуваат самите адвокати како квалитет.

## **ГЛАВА 2 ХИПОТЕТСКО-МЕТОДОЛОШКА РАМКА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО.**

### **2.1 Оправданост на истражување**

Често се поставува прашањето дали комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот е пресудна за успешно одбрана на правата и интересите на странките.

Несомнено е дека истата игра голема улога и вреди да и се даде посебно внимание.

Имајќи го предвид фактот дека адвокатот во својот работен век се сретнува со голем клиенти со кој секојдневно комуницира, сметам дека истиот е приморан константно да работи на нејзино усовршување и унапредување.

Оттука произлегува интересот за проучување на меѓусебните односи помеѓу адвокатот и клиентот.

### **2.2 Рамка на истражувањето**

Во овој труд јас направив преглед на комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот.

Акцентот го ставив на начелата на лојалност, доверливост, чесност, интегритет и правичност, судир на интереси, независност од клиентот и професионална самостојност како и доверливоста помеѓу адвокатот и клиентот како клучен фактор за обезбедување на фер и правично судење.

Исто така, во овој труд направив компарација на адвокатурата помеѓу државите од Поранешна Југославија, и со компаративен осврт се обработени законодавствата кои припаѓаат на групата во континентално право и оние кои спаѓаат во обичајното право споредени со македонското законодавство.

### **2.3 Предмет на истражувањето**

Предмет на истражувањето на овој труд е комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот, нивната меѓусебна соработка и начини на унапредување на истата.

## **2.4 Цели на истражувањето**

Целта на ова истражување е да се утврди дали професионалната комуникација помеѓу адвокатот и клиентот е клучна за успешно обезбедена правна помош на странката и добивање на неговиот случај и колку сето тоа и во колкава мера ќе биде постигнато доколку има проблем во комуникацијата.

## **2.5 Елаборација на истражувањето и досегашното третирање на истражуваната појава**

Сознанијата до кои дојдов работејќи го овој магистерски труд кои се однесуваат на адвокатската професија, и сето она што ја сочинува истата ми дава за право да потенцирам дека комуникацијата е најважниот сегмент во работењето на адвокатите.

Пред се заради полесно добивање на информации и правилно истакнување на аргументите и доказите пред судот или другите институции со цел максимално професионално и темелно пружање на правна помош на клиентот.

Слободно може да се каже дека адвокатот кој активно работи подолго време односно повеќе од десет години, тој исто како да има дипломирано психологија бидејќи со огромниот број на клиенти и правни ситуации со кои се соочил стекнал искуство во комуникацијата со опкружувањето, така да тој практично може да се каже дека е и психолог.

Би било премногу скромно да кажам дека адвокатот е само уште еден чинител или субјект во големиот синџир на праводуството во државата, јас би рекол дека адвокатската канцеларија е местото од каде започнува првиот контакт на потенцијалниот клиент со адвокатот.

Првото запознавање со неговите права и состојбата во која моментално се наоѓа неговиот случај, потоа неговата одлука за ангажирање на правен застапник во понатамошниот дел од постапката за на крај движејќи се низ правните лавиринти со помош на адвокатот да дојде до остварување и заштита на неговите права.

Незамисливо е да постои правна држава без адвокати. Незамисливо е правилна примена и толкување на законите без адвокати.

Затоа би било добро кога адвокатот секојдневно би се надоградувал и го зголемува своето знаење, преку работата таложејќи искуство кое подоцна би бил во состојба да го пренесе на своите адвокатски приправници а најповеќе да посвети внимание на својот професионализам и комуникација со клиентите и во релација со судовите и останатите субјекти.

Ниту еден случај не е потполно ист со ниту еден друг па од таа причина адвокатот мора да има посебен пристап со секого – внимателно да слуша , да се труди да го разбере проблемот и потоа да даде свое мислење и утврдување на фактичката состојба.

Добро е адвокатот да ги посетува сите обуки и курсеви во преку кои може да се стекне со дополнително надоградување на неговите комуникациски вештини, да чита дополнителна литература на таа тема и да разменува мислење со останатите колеги кои имаат за цел да бидат се поуспешни.

Во Република Македонија не се спроведени посебни истражувања на ова прашање. На регионално ниво прашањето е разработено од професорот Арсе Петрески во неговите Авторизирани предавања од 2016 година. Овој труд има општ карактер и во него се разработени поимот на адвокатурата и видовите комуникација помеѓу адвокатот и клиентот.

Од домашни трудови посебно би го издвоил и трудот Адвокатска етика на Мајкл Каравас. Во него е објаснето детално за начелата на Кодексот на професионалната етиката на Адвокатската Комора на Република Македонија.

## **2.6 Генерална хипотеза**

Професионалната комуникација помеѓу адвокатот и клиентот обезбедува ефикасна правна помош на клиентот, наспроти комуникацијата каде постојат недоразборања и недоверба помеѓу обете страни.

## **2.7 Дополнителни хипотези**

1. Практикувањето на професионалниот тип на комуницирање придонесува до унапредување на меѓусебниот однос и надминување на несогласувањата помеѓу адвокатот и клиентот.
2. Потребното ниво на меѓусебна доверба придонесува за поефикасно решавање на судските спорови во корист на клиентите кои го ангажирале адвокатот.
3. Доколку адвокатот би работел чесно и професионално би се стекнал со почитување и поголема репутација како помеѓу клиентите, така и помеѓу колегите адвокати и останатите чинители на правосудниот систем во државата.

## **2.8 Методолошки приод на истражувањето**

Поради природата на темата при изработката на овој труд ќе се користам со методите: методот на истражување, анализа и компаративниот метод. Методот на истражување ќе биде користен за да се испитаат видовите на комуникација помеѓу странките, како и законската поставеност на адвокатурата во Република Македонија и во соседните земји.

Со примена на методот на анализа на содржината извршено е согледување на актуелната нормативна регулатива на адвокатите во Република Македонија со посебен осврт на комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот, акцентирајќи ја нивната меѓусебна доверба.

Компаративниот метод ќе биде користен за да се направи споредба на домашното законодавство со законодавствата од соседните земји, како и споредба на државните од континентално право и оние од обичајното право.

Заклучоци ќе се донесува врз основа на индуктивниот и дедуктивниот метод.

## ГЛАВА 3 ПОИМ ЗА АДВОКАТ И АДВОКАТУРА

Самиот поим *адвокат* се употребува за означување на интелектуалната дејност која денес во светот се означува со термиот адвокатура како јавна служба, што означува давање на правна помош, давање на правни совети и застапување пред судовите и другите државни органи од страна на лице со соодветна правна едукација.

Прифаќањето на терминот адвокат и неговата суштина и значење се толкуваат различно и тоа како занимање, професија, ред, позив, вршител на јавна функција, носител на општествена функција и други.

Поимот адвокат и адвокатура се изведени од латинскиот збор *advocatus* во предвод значи повикан за помош.<sup>1</sup>

Понатаму носителите или вршителите на позивот и занимавањето со давање на правна помош, биле нарекувани адвокати или прокуратори (од латинскиот збор *procurator* што значело овластен старател).

Доколку подетално го разработиме самиот збор адвокат истиот доаѓа од латинскиот *voco ad*, што во превод значи викам повикувам некого на помош а самата дејност која се врши се нарекува адвокатура.

Државните органи, институциите во државата а и пред останатите правни и физички лица во или надвор од државата се местата каде адвокатот ја извршува адвокатурата. Својата дејност адвокатот ја врши во својата адвокатска канцеларија нормално со исклучок кога застапува клиент пред суд или пред некоја друга институција.

Адвокатската канцеларија е местото каде адвокатот води разговори со своите клиенти, внимателно ги слуша и им дава правни совети кои многу пати се од голема вредност за интересите на клиентот.

Тоа е местото каде адвокатот треба да има одбрана стручна литература од разни правни гранки, место каде адвокатот по правило треба да си води своја архива на предмети, евиденција на тековните и место за чување на старите и завршени предмети, со други зборови канцеларијата му претставува на адвокатот негов втор дом и како таква самата адвокатура е повеќе од обично занимање.

---

<sup>1</sup>Ботиа Милорад, *Адвокатура, огледи и есеји*, Адвокатска комора Војводине, Нови Сад 1991, стр.7

Самата организација на целата канцеларија треба да одговара према потребите на адвокатот и потенцијалните клиенти па од тој аспект и не би требало адвокатот да има определено стрикно работно време, туку и времето да биде флексибилно и прилагодливо према потребите на странките а со цел олеснување при вршење на адвокатската дејност.

Во повеќето законодавства во Европа, називот адвокатура се одржал во неговата оригинална форма, меѓутоа некои држави го прилагодиле овој израз на својот народен јазик на пример во Франција *avocat* во Италија *avvocato* во Шпанија *avogados* и така натаму. Во Англија на пример како општ израз се користи зборот *lawyer* а за судските адвокати во правниот јазик се користи зборот *barrister* а за адвокатите од општа пракса *solicitor*.

На просторите на поранешна Југославија беше и сеуште е во стандардна народна употреба односно адвокат и адвокатура но во Хрватска и Словенија е во употреба збор од нивните стари говори и тоа *odvjetnik* во Хрватска или *odvetnik* во Словенија.

На старословенски јазик зборот *odvjetnik* го означува оној кој за нешто одговара (ответ-одговор) термин што и денес се користи во рускиот јазик.

Без разлика што термините за означување на занимањето адвокат се менувале во минатото и сеуште постојат различни термини и денес сепак во ова вековно постоење на адвокатурата суштината, значењето и содржината останале исти а главната цел била и ќе остане заштита на слободата и остварување на правата и интересите на човекот индивидуално или во група.

Уште во минатото адвокатите несебично давале правни совети за секој кој им се обраќал го толкувале правото, за секој оној кој од разни причини било од психофизички пречки или непознавање на правото не биле во можност сами да се застапуваат адвокатите биле тие кои во нивно име ги застапувае пред суд или пред било која друга институција.

Низ историјата адвокатите биле најголеми иницијатори за измени и дополнувања на правните системи бидејќи секојдневно се соочувале со решавање на најразлични правни проблеми, среќавајќи фактички состојби од секаков вид врз кои било потребно да се применат најразлични правни одредби и имале можност од прва рака да ги почувствуваат правните празнини, недостатоците, нелогичностите и противречностите.



Од тие причини во крајна линија кога се употребува зборот адвокат во средината се доздава едно високо чувство за одредена личост која има титула и која титула е високо ценета а додека пак во однос со останатите колеги правници и дипломирани правници во хиерарска скала зазема висока место.

На прашањето кој е постар адвокатурата или правото секако ќе одговориме дека е постара адвокатурата а со тоа е постара и од самата држава.

Таа настанала уште во предржавната родовската односно племенската заедница во која се развивале правилата на однесување а тоа на самиот почеток биле обичајните правила и моралот. Со проширувањето и развивањето на овие правила во правни норми се создала и државата. Со други зборови кажано адвокатурата е една од најстарите професии.

Уште пред самото создавање на државата свештениците биле тие кои покрај другите нивни дејности го толкувале правото кое своевремено ја означувало волјата на боговите, обичаите и традицијата. Со тек на време од дејноста свештеник произлегле и адвокат, лекар, кнежевник и научник.

Според голем број на теоретичари и историчари адвокатурата се развила од судството но сепак изгледа дека таа настанала во судот, но во неговиот предржавен облик.

Токму заради тоа се смета дека адвокатот и лекарот се двете најстари интелектуални занимања во развојот на нашата цивилизација.

## **ГЛАВА 4 УСТАВНА И ЗАКОНСКА ПОСТАВЕНОТ НА АДВОКАТУРАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Адвокатската дејност претставува јавна дејност што се врши од адвокатурата, која според членот 53 од Уставот на Република Македонија, претставува самостојна и независна јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања во согласност со закон.<sup>2</sup> Со самото тоа што адвокатурата е втемелена во највисокиот правен акт во државата Уставот се гледа колку голема е улогата на адвокатот во правосудниот систем и општо во државата.

Самостојноста на адвокатурата од оваа уставна одредба се гледа во тоа што адвокатот е самостоен во изборот на правен лек кој ќе го употреби во конкретен случај а независна поради тоа што не зависи од никаква организациска хиерархија во неговата работа освен во врска со трошоците кои ги определува адвокатската комора и во врска со именувањето и престанокот со работа.

Базичен акт со кој се регулирани етичките вредности во адвокатурата претставува Законот за адвокатурата<sup>3</sup> од 2002 година кој посебно член 17 ги содржи основните информации и претпоставки на етичкото однесување и почитувањето на моралните вредности на адвокатот.

Во член 4 од Законот за адвокатура став 3 се вели дека комуникацијата меѓу адвокатите, како и меѓу адвокатот и неговата странка, независно на кој начин се остварува, не подлежи на преглед, копирање, проверка или одземање и не може да биде искористена како доказен материјал во постапките што се водат пред судовите и другите државни органи, согласно со закон.

Ова само го потврдува начелото на самостојност и независност на адвокатурата како професија.

Во член 32 став 1 од истиот закон стои дека адвокатите се одговорни за стручно и совесно вршење на адвокатската должност и за чување на угледот на адвокатурата.

---

<sup>2</sup>Општ дел на граѓанското право, Д-р Родна Живковска.

<sup>3</sup>Закон за адвокатура, Службен весник на Република Македонија бр.59/02, 60/06, 29/07, 106/08).

Оваа законска одредба на некој начин ги обврзува адвокатите да бидат совесни и чесни во вршење на адвокатската должност а и за чување на угледот на адвокатурата воопшто, тоа би значело во крајна линија ист третман со сите клинети, давање на совет и правна помош на секого со максимална стручност и посветеност.

Правото на вршење на адвокатска дејност т.е дозволеноста да се биде адвокат, според Законот за адвокатурата, се стекнува со уписот во Именикот на адвокатите на Адвокатската комора на Република Македонија (чл.10 ст.1) доколку физичкото лице ги исполнува следните стручно-технички услови : а) Да е државјанин на Република Македонија ; б) да ги исполнува општите услови за засновање на работен однос во органите на државната управа ; в) да е дипломиран правник ; г) да има положено правосуден испит ; д) да не е во постојан работен однос односно да не врши јавна функција или друга јавна служба и ё) да ужува углед за вршење на адвокатска дејност.<sup>4</sup>

Пред да се запише во Именикот на адвокатите кандидатот за адвокат дава свечена изјава, а по уписот, Адвокатската комора му издава лиценца за работа.

Во врска со вршењето на адвокатската дејност постојат неколку услови определени со Законот за адвокатура и тоа : адвокатот да ја стави во мирување дејноста доколку е избран или именуван на јавна функција, потоа поради болест, негово отсуство или отсуство на брачниот другар кога се упатени на работа во странство од страна на Република Македонија и во случај на стручно усовршување.

Според истиот закон под посебно утврдени услови правото за вршење на адвокатската дејност на адвокатот му престанува ако : се откаже од вршење на адвокатска дејност, заснива работен однос, го изгуби државјанството на Република Македонија, биде лишен од деловна способност или трајно ја загуби способноста за вршење на адвокатската дејност, што ја утврдува Адвокатската комора, правосилно е осуден за кривично дело на безусловна казна затвор од најмалку 6 месеци или ако му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење на адвокатска дејност потоа не врши уплата на коморска членарина или пак му е одземена лиценцата за работа.

Покрај адвокатите поединци постои можност адвокатската дејност да ја вршат и адвокати здружени во адвокатски друштва, запишани во Именикот на адвокатите.

---

<sup>4</sup>Op.cit.

## ГЛАВА 5 УЛОГАТА НА АДВОКАТОТ ВО КОМУНИКАЦИЈАТА СО КЛИЕНТИТЕ

### 5.1 Поим на комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот

Адвокатот е личност која има дозвола од државата да застапува клиенти во правните спорови и пред судовите. Голем број на држави денес ги користат адвокатите како советници во нивните судски системи.

Адвокатот мора добро да ги познава законите и да има способност да решава проблеми, односно да ги унапреди интересите на оној кого го претставува. Улогата на адвокатот може да се менува во зависност од правосудството. Во Соединетите Американски Држави адвокатите ги имаат преземено должностите на правниците. Услов за извршување на адвокатура е завршен правен факултет, одредена пракса и положен правосуден испит. Адвокатот има обврска и право да се што ќе слушне од својот клиент да го третира како тајна и да не е обврзан (дури ни вистината) на никого да не ја соопшти а додека пак клиентот како пред лекар кога ќе ангажира свој адвокат не треба да го лаже.

Со текот на времето адвокатите обично ќе специјализираат за одредена област од правото, семејно, кривично или некое друго право. Адвокатите се здружуваат во адвокатска комора.

Од големо значење за адвокатурата е комуникацијата меѓу адвокатот и клиентот кого го застапува па аналогно на тоа може да стане збор за интерна комуникација помеѓу нив и нејзината голема важност за самата адвокатура. Функционалното значење на интерната комуникација се гледа и преку практичниот ефект која интерната комуникација мора нужно да го оствари како би се овозможило обновување на организираната човекова заедница.

Функционалното значење на комуникацијата има динамичен карактер затоа што се остварува по пат на конкретни и опипливи активности кои имаат свој почеток, свое траење и завршница во реален простор и време и ги преземаат вработени во организација.

Слободата на меѓусебниот избор и меѓусебната доверба на адвокатот и клиентот се основни претпоставки за прифаќање и траење и за успешна припрема и организирање на застапувањето. Адвокатот може да прифати застапување само кога е тоа од него побарано или кога застапувањето му е доделено со одлука на надлежен орган.

Адвокатот слободно одлучува дали ќе го прифати застапувањето, освен во случај на законска забрана и налог, а при донесување на одлука за застапување адвокатот треба да води сметка за потребата од независно и самостојно пружење на правна помош, каква и обезбедува самата адвокатура, да биде на располагање на секого кого има потреба и да настојува да без оправдана причина, да не одбие пружење на таква помош.

Во врска со донесувањето на одлука за тоа дали ќе застапува одреден клиент или не врз адвокатот не смеат да влијаат различностите помеѓу клиентите по основ на пол, раса или националност, јазик, верска, политичка и друга припадност, потекло, општествена позиција, политичка или економска моќ, имотна состојба или странска припадност.

Застапувањето кое му е доделено од судот, Адвокатската комора или друг надлежен орган адвокатот може да го одбие само ако постојат оправдани причини за одбивање на застапувањето пропишани со адвокатскиот кодекс.

Одлуката за одбивање на застапувањето адвокатот треба да ја соопшти и образложи без одлагање и да до колку странката тоа од него го бара му предложи друг адвокат во кого има доверба, освен ако ја застапува спротивната странка или ако причината за одбивање важи подеднакво за сите адвокати.

## **5.2 Воспоставување на комуникација помеѓу адвокатот и клиентот**

Адвокатот треба да настојува да ја стекне и сочува довербата на клиентот уште при самото запознавање и да во таа прилика го воспостави таканаречениот „мост на доверба“, помеѓу него и неговиот клиент кого го застапува. Во првиот разговор поточно првата вербална комуникација помеѓу овие два субјекти, или во текот на подготовките за застапување, адвокатот треба да му укаже на клиентот: на интересот да ги открие мотивот и целите и да искрени и во целост ги изнесе фактите и доказите ; на правилото дека довербата околу изнесените податоци е заштитена со обврската за чување на адвокатска тајна ; на својата оценка на фактите и правната содржина на предметот ; на видот и основната карактеристика на постапката која ќе биде применета ; на начинот на пресметување и наплата и на точен или приближно точен износ на адвокатската награда и трошоците.

Адвокатот е исто така должен да го извести благовремено клиентот за сите важни промени во предметот а на барање на клиентот и во врска со сите поединости.

# ГЛАВА 6 ВИДОВИ НА КОМУНИКАЦИЈА ПОМЕЃУ АДВОКАТОТ И КЛИЕНТОТ

## 6.1 Пишана комуникација- полномошно

Адвокатот треба да настојува неговиот клиент лично пред него да изјави дека својот случај му го доверува, го изнесува неговиот проблем и потпишува полномошно. Во некои оправдани ситуации изјавата и потписот можат да се прибават со посредство на вообичаените средства на комуникација или со посредство на лице во кое со некое размунување внимание и клинетот и адвокатот имаат доверба во услови да веродостојноста на изјавата и потписот ги провери адвокатот ако околностите нормално тоа и го дозволуваат.

Пред да го потпише клинетот, во полномошното треба да бидат запишани податоци за адвокатот, странките, видот на постапката, предметот на застапување, обемот на овластување и датумот на потпишување.

Освен бројот на предметот, името на другиот адвокат кој е овластен за заменување и исправување на очигледна грешка во пишувањето, во полномошното не е дозволено дополнително внесување на други податоци.

Исклучително, во случај кога на клиентот му претстои долга отсутност, или постојат други оправдани причини, адвокатот може непополнетото полномошно да му го даде на потпис на клиентот, или пак од клиентот да прими потпишано со услов начините и целта на употребата на тоа полномошно да се предвидени со пишан налог од клинетот, или посебен пишан договор помеѓу адвокатот и клиентот. Полномошното не смее во себе да содржи неодредени овластувања, овластувања кои не се однесуваат на предметот на застапувањето, нити согласност или договор за наградата.

Според Законот за парнична постапка на Република Македонија во член 80 став 1 се вели дека странките можат да преземаат дејствија во постапката лично или преку пономошници, но судот може да ја повика странката која има полномошник пред судот лично да се изјасни за фактите што треба да се утврдат во парницата.

Исто така во став 2 стои дека странката која ја застапува полномошник може пред суд и да дава изјави и покрај својот полномошник.<sup>5</sup>

---

<sup>5</sup>Закон за парнична постапка, Сл.весник на РМ бр.7 од 20.01.2011 година.

Во членот 81 став 1 пак стои дека полномошник на странката може да биде : адвокат, лице дипломиран правник кое со странката е во работен однос и роднина по крв во прва линија брат, сестра или брачен другар, доколку е потполно деловно способен. Доколку пак како полномошник се јавува лице спротивно на одредбите од став 1 на овој член во став 2 стои дека судот ќе донесе решение со кое на тоа лице ќе му оневозможи натамошно застапување и за тоа ќе ја извести странката.

Против решението од ставот 2 на овој член не е дозволена посебна жалба се вели во ставот 3 од овој член.

Законот за парнична постапка во овој дел е доста прецизен и јасен па во таа смисла во член 82 е истакнато дека ако вредноста на предметот на спорот надминува 1.000.000 денари, полномошник на правно лице може да биде лице кое е дипломиран правник со положен правосуден испит и кое е во работен однос со правното лице.

Понатаму во членот 83 став 1 се вели дека дејствијата во постапката што полномошникот ги презема во границите на полномошното имаат исто правно дејство како да ги презела самата странка. Од тука јасно произлегува дека со даденото овластување на адвокатот од странката истиот ја претставува пред сите органи и за цело времетраење на овластувањето.

На барање на пак на странката или на нејзиниот полномошник државните органи, органите на државната управа, единиците на локалната самоуправа и лицата кои вршат јавни овластувања, се должни во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето да им достават исправи и податоци што се од интерес за водење на парничната постапка стои во став 2 од истиот член.

Понатаму во членот 84 став 1 станува збор за изјавата дадена од страна на полномошникот на странката каде стои дека странката може да ја отповика или измени изјавата на рочиштето на кое е дадена таа изјава. Ако пак полномошникот признал некој факт на рочиштето на кое странката не присуствувала или некој факт признал во поднесок, а странката тоа признание подоцна ќе го измени или отповика, судот ќе ги цени обете изјави во смисла на членот 207 став 2 од овој закон се вели во ставот 2 од истиот член.

Обемот на полномошното го определува странката, се вели во член 85 став 1 Странката може да го овлсти полномошникот да презема само определени дејствија

или да ги презема сите дејствија во постапката стои во став 2 од истиот член.

Понатаму во членот 86 став 1 пак стои дека ако странката му издала на адвокатот полномошно за водење на парничната постапка, а поблиску не ги определила овластувањата во полномошното, адвокатот врз основа на таквото полномошно е овластен да ги врши сите дејствија на постапката, а особено да поднесе тужба, да ја повлече тужбата, да го признае тужбеното барање или да се одрече од тужбеното барање, да склучи порамнување, да поднесе правен лек и да се одрече или откаже од него, од спротивната странка да ги прими досудените трошоци, како и да бара издавање на привремени мерки за обезбедување.

За поднесување пак на предлог за повторување на постапката на адвокатот му е потребно посебно полномошно, ако од правосилноста на одлуката изминало повеќе од шест месеца се истакнува во ставот 2 од истиот член.

Адвокатот може да го заменува адвокатски стручен соработник со положен правосуден испит, кој има засновано работен однос кај него, и тоа само пред суд од прв степен, за спорови чија вредност не надминува 1.000.000 денари, со согласност на странката истакнува став 3 од истиот член.

Членот 87 го опфаќа делот на овластувањата кои ги има полномошникот на странката при тоа се вели дека ако странката во полномошното не ги определила поблиску овластувањата на полномошникот, полномошникот кој не е адвокат врз основа на ваквото полномошно може да ги врши сите дејствија во постапката, но секогаш му е потребно изрично овластување за повлекување на тужба, за признавање или за одрекување од тужбеното барање, за склучување на порамнување, за одрекување или откажување од правен лек и за пременување на полномошното врз друго лице, како и за поднесување на вонредни правни лекови.

Во врска со давањето на полномошното во членот 88 став 1 стои дека странката го издава полномошното писмено или усно на записник во судот.

Странката пак која не е писмена или не е во состојба да се потпише на писменото полномошно наместо потпис ќе стави отпечаток од показалецот.

Ако полномошното се дава на лице кое не е адвокат, полномошното се заверува кај нотар се вели во став 2 од истиот член, ставот 3 од истиот член му дава насока на судот ако се посомнева во вистинитоста на писменото полномошно со решение да може да



определи да се поднесе заврено полномошно. Исто така стои дека против ова решение не е дозволена жалба.

Членот 89 став 1 говори за тоа дека полномошникот е должен при првото дејствие во постапката да поднесе полномошно.

Судот може да дозволи дејствијата во постапката за странката привремено да ги врши лице кое не поднело полномошно, но истовремено на тоа лице ќе му нареди дополнително во определен рок да поднесе полномошно или одобрение од странката за извршување на парничното дејствие се заклучува во став 2 од истиот член.

Во ставот 3 од истиот член се вели дека додека не истече рокот за поднесување на полномошното, судот ќе го одложи донесувањето на одлуката. Ако тој рок истече безуспешно, судот ќе ја продолжи постапката, не земајќи ги предвид дејствијата што ги извршило лицето без полномошно.

Должноста на судот да внимава во текот на целата постапка на тоа дали лицето кое се јавува како полномошник е овластено за застапување посебно е обработена во ставот 4 од истиот член каде притоа стои дека ако судот утврди дека лицето кое се појавува како полномошник не е овластено за застапување, ќе ги укине парничните дејствија што ги презело тоа лице, ако тие дејствија странката не ги одобрила дополнително.

Во врска со отповикувањето на полномошното посебно внимание законот му посветил во членот 90 каде во став 1 стои дека странката може во секое време да го отповика полномошното, а полномошникот може во секое време да го откаже полномошното. Ваквото отповикување или откажување на полномошното мора да му се соопшти на судот пред кој се води постапка, писмено или усно на записник запишано е во став 2 од истиот член.

Во ставот 3 пак од истиот член се вели дека отповикувањето односно откажувањето на полномошното важи за противната странка од моментот кога и е соопштено.

По откажувањето на полномошното, полномошникот е должен уште еден месец да ги врши дејствијата за лицето кое му го издало полномошното, ако е потребно од него да отстрани некаква штета што во тоа време би можела да настане е истакнаво во ставот 4 од истиот член.

Понатаму во членот 91 став 1 се вели дека ако на полномошникот му е дадено овластување дека може да ги врши сите дејствија на постапката, а на странката и биде одземена деловната способност или ако нејзиниот законски застапник умре или му биде одземена деловната способност, или ако застапникот според закон биде разрешен од должност, полномошникот е овластен и натаму да ги презема дејствијата во постапката, но наследникот односно новиот законски застапник може да го отповика полномошното.

Во случаите од ставот 1 на овој член, на полномошникот кој не е адвокат, секогаш му престануваат овластувањата што во полномошното мораат изречно да се наведат (член 87) се наведува во став 2 од овој член.

Членот 92 пак ги обработува околностите кои ќе се појават во случај на смрт на физичкото лице и во став 1 стои дека со смрт на физичкото лице или со престанувањето на правното лице престанува и полномошното што тоа го издало.

Во случај пак на стечај, полномошното што го издал стечајниот должник престанува кога според важечките прописи ќе настанат правните последици од отворањето на стечајната постапка стои во став 2 од истиот член а во ставот 3 се вели дека по исклучок од одредбите на ставовите 1 и 2 од овој член, полномошникот е должен уште еден месец да ги врши дејствијата во постапката ако е потребно од странката да отстрани штета.

## **6.2 Вербална комуникација помеѓу адвокатот и клиентот**

Адвокатот се наоѓа во ситуација каде постојано зборува (вербално комуницира) со некого, почнувајќи од клиентот преку трети лица, потоа обраќајќи се пред судот, полицијата, медиумите и така натаму но ние ќе се задржиме на комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот. Затоа кога во прашање е говорот постојат повеќе или помалку талентирани луѓе, односно добри или оние други говорници, ги има такви кои многу зборуваат и такви кои малку зборуваат, луѓе кои се прецизни и луѓе кои зборуваат неаргументирано, ги има и такви кои се јасни и луѓе кои никој не ги разбира, постојат луѓе кои зборуваат од срце и оние кои зборуваат вештачки, луѓе кои користат прави зборови и луѓе кои користат погрешни зборови и така натаму.

На почетокот треба да истакнеме нешто што ретко се истакнува кога е во прашање вербалната комуникација помеѓу адвокатот и клиентот, што е многу важно за адвокатурата а тоа е неверојатниот факт кој вели дека луѓето многу малку се разбираат

додека комуницираат дури и кога во прашање се луѓе кои имаат ист степен на образование и ист имаат ист психолошки профил.

Едниот зборува за нешто и смета дека другиот го разбрал а овој пак одговара претходно сфаќајќи нешто друго и исто и тој очекува да биде сфатен и потоа доаѓа до проблем. Затоа во самата вербална комуникација и адвокатот и клиентот треба да внимаваат што зборуваат, да внимаваат на меѓусебните реакции, да обратат внимание на тоа дали правилно се разбираат меѓусебе а исто така да се трудат правилно да сфатат што точно им кажува другиот.

Имено кога е во прашање самата комуникација помеѓу адвокатот и клиентот на почетокот, потребно е да се привлече вниманието на оној на кого му се обраќа едната страна и без брзо зборување, бидејќи се вели дека најдобрите говорници се оние луѓе кои знаат кога треба да стават пауза во нивото зборување (молчењето е најјакниот елемент во реториката), да се труди тоа да биде еден разбирлив говор без таканаречениот реторички шум (значи,ами..итн.), држејќи се до редоследот најјакниот аргумент да се стави на почеток, средниот на средина и повторно вториот најјак аргумент за крај, никогаш не треба да се напише целиот концепт бидејќи тогаш ќе му се робува на истиот туку треба само во кратки црти.

Во секој случај треба да се прави разлика помеѓу објаснувањата од типот „како да се зборува,, од оние „што треба да се зборува,,.

Од голема важност е да се напомене фактот дека според голем број психолози говорот на телото и интонацијата многу повеќе „зборуваат,, отколку самите зборови, и дека постои таканаречен „цветен говор,,кога се користи исклучиво само стручна терминологија и слични изрази „да никој жив не те разбере а ти да мислиш дека си важен,,.

## ГЛАВА 7 КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА НА КОНТИНЕНТАЛНОТО И ОБАЧАЈНОТО ПРАВО

Адвокатите играат клучна улога врз почитувањето и за примената на владеењето на правото, во сите општества во целиот свет. Адвокатската професија подразбира унапредување на човековите права, заштитување на правата на своите клиенти и помагање во соодветното функционирање на правосудниот систем.

Нивна должност е да ги извршуваат овие должности слободно и совесно во согласност со закон и општо прифатените стандарди и етички правила на адвокатската професија.<sup>6</sup>

Адвокатската етика исто позната и како професионална одговорност претставува еден збор од стандарди кои се однесуваат на основното ниво на однесување што се очекува од еден адвокат.

Овие стандарди со други зборови се етички начела и обврски што адвокатите „ги имаат едни на други,, како и во однос на своите клиенти така и во односот со судовите.

Различните правни традиции овие етички стандарди кои ја регулираат адвокатската професија ги кодифицираат во кодексни на однесување, прописи, упатства, процесни правила и други законски акти.

По направена анализа на етичките стандарди а во рамките на различните правни традиции, би можеле да посочиме неколку основни начела применливи врз адвокатската професија насекаде низ светот а тоа се : независност, чесност, интегритет, лојалност, доверливост, правичен третман, трудољубивост, искреност и стручност.

Меѓутоа професионалната правна етика е субјективна и контекстуална односно она што можеби е етичко однесување на адвокатот во една би можело да се смета за неетичко па во крајна линија дури и за незаконско однесување во некоја друга држава.

Не е возможно да се направи анализа на етичките начела без да бидат земени во предвид функциите на адвокатот во рамките на еден правен систем.

Во согласност со речиси напуштената традиција на континенталните правни системи како крајна цел на судскиот систем беше да дојде до материјална вистина, дури и

---

<sup>6</sup>Обединети нации Основни начела за улогата на адвокатите 1990 став 14

за време на самото судење во доминантна улога беше судијата кој ја поседуваше целата контрола врз целата постапка.

Во континенталниот правен ситем судијата беше тој кој што ја водеше истрагата, собираше докази, повикуваше и испитуваше сведоци, ја утврдуваше фактичката состојба со други зборови ги преземаше сите активности кои водеа до полесно и попрецизно утврдување на материјалната вистина.

Адвокатот пак од друга страна можеше да предлага прашања кои судијата требаше да му ги постави на сведокот или на обвинетиот и врз основа на судските списи да ги презентира сопствените наводи и тврдења во текот на судењето и генерално да ги штити интересите на својот клиент.

Од друга страна пак правните системи кои го негуваат обичајното право, како и во странечките системи кои важат на територијата на целата Европа, целиот судски процес го водат странките. Одлуката за некој конкретен предмет се носи врз база на она што ќе биде презентирано од обете страни а судиите имаат должност само за следење и контрола на самото одвивање на постапката и да носат одлуки само врз база на прифатливоста на одредени докази.

Овој систем им дава верба на обете страни во смисла да ја презентираат својата аргументација пред судот и при нивна детална презентација и изведување на сите докази и тврдења од двете страни, вистината ќе излезе на површина. Сето ова од адвокатите бара да имаат поактивна улога во смисла консултации со клиентот, испитување на сведоци, собирање на докази и слично, за подоцна да ги презентираат своите наводи и тврдеа во текот на судскиот процес.

Голема разлика помеѓу континенталните системи и оние од обичајното право има во начинот на кој се регулира адвокатската професија, па така во континенталните правни системи етичките кодекси претставуваат збир на општи начела кои на адвокатите им даваат насоки во врска со тоа на кој начин треба да ги исполнуваат своите должности и своите дискрециони права.

Во системите пак каде се негува обичајно право етичките кодекси се дефинираат како конкретни законски правила.

Заедничко за обата системи е тоа што адвокатите себеси се сметаат за заштитници на правата на странките, но сепак и во рамките на овие два система адвокатите може да

имаат сосема спротивно разбирање за нивната улога како застапници и за толкувањето на етичките налчела.

Следните анегдоти се типичен пример за тоа:

Првата анегдота е позајмена од книгата на Џон Леубсдорф (John Leubsdorf) со наслов *Човекот во неговото оригинално достоинство* : Адвокатската етика во Франција ја отсликува традицијата во континенталното право :

Во 1894 година кога братот на Алфред Драјфус (Alfred Dreyfus) го замолил Едгар Деманж (Edgar Demange) да ја преземе улогата на бранител на неговиот брат, инаку обвинет за шпиунажа, Деманж му поставил еден чуден услов, односно барање: тој сакал најпрвин да го разгледа целиот случај и расположливите докази пред да одлучи дали ќе го застапува или не. Тој го предупредил со зборовите „Доколку мојата совест не ми дозволува да го бранам вашиот брат...веднаш ќе ве известам и ќе може да разговараме за тоа. Јас ќе бидам орвиот судија на вашиот брат. Четири години подоцна, семејството Драјфус се обидуваало да го ангажира и адвокатот Фернанд Лабори ( Fernan Labori) кој имал уште почудно барање: воопшто да не му платат за услугата.<sup>7</sup>

Втората анегдота е позајмена од делото на Џон Филипс (John Philips) со наслов *Адвокатура со чест*, е добар приказ за правната традиција во системите со обичајно право:

Една ноемвриска вечер во 1792 година, по долгиот работен ден минат во судовите, Томас Ерскин (Thomas Erskine) од адвокатската комора Линколн Ин (Lincoln Inn) пешачел низ паркот Хамстед Хит (Hampstead Heath) на пат за дома. Три дена претходно тој го прифатил барањето да биде правен застапник и бранител на познатиот агитатор и пишувач на летоци Томас Пејн (Thomas Paine), инаку обвинет за предавство по објавувањето на вториот дел од неговото дело „Правата на човекот,,.Ерскин бил повикан на разговор од страна на неговиот пријател, лордот Лоубороу (Lord Loughborough) ,кој му рекол : Ерскин имам директна порака од принцот од Велс.

Твојата постапка воопшто не му се допаѓа на кралот.Шест години пред тоа Ерскин бил назначен на позицијата главен адвокат на принцот, која носела солиден финансиски надомест, но и шанса за добивање висока судска функција во иднина.

---

<sup>7</sup>JOHN LEUBSDORF MAN IN HIS ORIGINAL DIGNITY : LEGAL ETHICS IN FRANCE (ЧОВЕКОТ ВО НЕГОВОТО ОРИГИНАЛНО ДОСТОИНСТВО : АДВОКАТСКА ЕТИКА ВО ФРАНЦИЈА) 14 (2001), превод од ОБСЕ Адвокатска етика....

Лордот Лоубороу го советува дека „не смее да прифати да биде адвокат на Пејн,,. Ерскин кој лично не се согласувал со она што го работел Пејн воопшто не се двоумел. Тој одговорил : „Но јас сум веќе ангажиран и Господ нека ми е сведок, ќе ја прифатам работата!,,

Подоцна тој ја загубил позицијата на главен адвокат. Во својата одбрана на Пејн, пред поротата зборувал за независноста на англиската адвокатура и го рекол следново:

*„Јас секогаш без разлика на опасноста, ќе ги бранам достоинството и независноста на англиската адвокатура затоа што без нив не може да имаме непристрасна правда, а тоа е најважниот дел од англискиот устав,,.*

Од моментот кога на кој било адвокат нема да му биде дозволено слободно да каже дека стои наспроти Кралството и секојдневно работи на конкретниот предмет пред судот во одбрана на својот клиент, може да се смета дека во Англија повеќе нема човечка слобода.

*„Ако адвокатот одбие да брани некого поради свое лично мислење за самото обвинение или можноста за одбрана, тоа значи дека ја презел улогата на судија. Уште повеќе таа улога ја презел дури и пред судниот час за носење на пресуда.*

*На тој начин адвокатот, со своето веројатно погрешно мислење, сериозно влијае против обвинетиот кој во согласност со англиското право, ги ужива сите благонаклонети начела и претпоставки и од судијата, се чини, бара да постапува како негов советник,,<sup>8</sup>*

---

<sup>8</sup>JOHN PHILLIPS ADVOCACY WITH HONOR (АДВОКАТУРА СО ЧЕСТ) 1-2.17 (1985).

## ГЛАВА 8 ЛОЈАЛНОСТ КОН ИНТЕРЕСИТЕ НА КЛИЕНТОТ

Лојалноста и способноста за дејствување во најдобар интерес за клиентот се основните елементи на меѓусебниот однос помеѓу адвокатот и клиентот.<sup>9</sup> Должноста на адвокатот да биде лојален кон клиентот се отсликува и во некои други етички должности како на пример обврската за избегнување судир на интереси, чување на доверливоста и бранење на независноста од надворешни влијанија па од тука јасно е дека лојалноста кон интересот на клиентот претставува должност која треба да почитува секој адвокат.

Откако адвокатот ќе прифати одреден предмет, начелото на лојалност му забранува да се повлече доколку дојде до одредени непријатности и доколку се намалат шансите за добивање на предметот. Лојалноста бара од адвокатите да си ги вршат своите задолженија со целосна заложба и посветеност, да бидат доверливи и трпеливи, дури и во ситуациите кога адвокатот мора да се соочи со предизвикот на бранење на најлошите луѓе меѓу нас што претставува составен дел адвокатурата имајќи ја предвид природата на работата.

Значи станува збор за широк спектар на добри човечки особини кои сметам дека еден адвокат треба да ги поседува доколку претендира да се занимава долго време со адвокатура а и да изгради свој добар рејтинг како помеѓу клиентелата така и меѓу неговата стручна фела.

Начелото на лојалност е присутно и е дел од бројните обврски што адвокатот ги има како во државите со континентално право, така и во оние што го негуваат обичајното право. На сличен начин, во согласност со правилото 2 од Кодексот на АКРМ адвокатот „е должен да и остане верен на својата странка и да се труди со неа да воспостави однос а доверба,,.

### **8.1 Лојалност кон интересите на клиентот според меѓународната адвокатска комора за професионално однесување на адвокатите**

Според начелата на меѓународната адвокатска комора за професионално однесување на адвокатите (начела МАК), едно од општите начела е дека адвокатот на прво место мора да ги стави интересите на клиентот, под услов притоа да нема никаков

---

<sup>9</sup>Така и: Мајкл Г. Карнавал, Адвокатска етика, Скопје: ОБСЕ Полиестерде, страна 51.



конфликт со должностите што адвокатот ги има кон судот и кон интересите на правдата и да се почитуваат законите и етичките стандарди.<sup>10</sup>

Меѓународната адвокатска комора објаснува дека во интеракцијата со судовите, адвокатите треба да постапуваат стручно и искрено<sup>11</sup>. Треба да пројавуваат компетентност, исполнителност и навременост и треба да ги избегнуваат сите евентуални судири со обврските што ги имаат кон судот.

Коментарите на меѓународната адвокатска комора во однос на начелото 5 објаснуваат дека адвокатот треба да соработува со странките без присуство на влијанија од какви било интереси што би можеле да бидат во судир со најдобриот интерес на странката и дека дејствувањето на заштита на интересите на странката, треба да биде со целосна заложба и посветеност.

Во врска со лојалноста кон интересите пак на клиентот понатаму стои дека адвокатот треба да работи на застапувањето на странката без спротиставување, попречување или лични потешкотии и да биде во можност да ги презема сите неопходни законски и етички мерки за оправдување и одбрана на целта или позицијата на странката, адвокатите се должни и да ја чуваат и доверливоста.

Со цел да ги заштитат интересите на своите клинети и да ги советуваат на компетентен начин, адвокатите, исто така, на странките треба да им ги обезбедат сите речевантни податоци и информации.

„Адвокатот не смее да учествува или да и помага на странката во постапки и однесување насочени кон предизвикување заблуди или негативни ефекти врз интересите на правдата, ниту пак свесно и намерно да го крши законот.“<sup>12</sup>

Коментарите на меѓународната адвокатска комора посочуваат дека должноста на адвокатот за бранење на интересите на странките започнува од моментот кога ќе биде ангажиран, па се до неговото евентуално повлекување од случајот или до конечна судска разрешница на предметот по кој постапува.

---

<sup>10</sup> Начела на МАК, начело 5.1

<sup>11</sup> Коментари на МАК, белешка за појаснување 5.2

<sup>12</sup> Op.cit, страна 53.

## **8.2 Лојалност кон интересите на клиентот според континенталното право**

Сите национални етички кодекси не содржат експлицитни одредби во однос на најдобрите интереси на клиентот и објаснување за значењето на терминот „лојалност,“. Во некои случаи на пример се смета дека лојалноста и интересите на клиентот се вградени во одредбите што говорат за конфликтите на интереси, доверливоста и независноста.

Членот 1.3 од францускиот Национален Правилник за внатрешна регулација на адвокатската професија. гласи : „Адвокатот е должен... да го почитува начелото на ... лојалност....., Во согласност со членот 2.1 од НПА, адвокатот е „нужен доверлив ополномоштеник на странката,,.

Според францускиот НПА, лојалноста е една од вредностите дефинирана со основните начела на професијата.

Германскиот правилник пак за професионална практиката дефинира дека адвокатот мора да ги заштити правата на својот клиент. За таа цел адвокатот „мора да ги придружува клиентот, да му дава правни совети, да му поага во избегнувањето на конфликт и во решавањето спорови.<sup>13</sup> Германскиот правилник за професионална практика предвидува дека адвокатот мора да ги штити странките од погрешните одлуки донесени од страна на судовите или на државните органи и мора да постапува како заштитник на странката од евентуални неуставни повреди на неговите или на нејзините права и во ситуации каде што државните органи ги пречекориле своите овластувања.<sup>14</sup>

## **8.3 Лојалност кон интересите на клиентот според обичајното право**

Во САД посебен акцент е ставен врз лојалноста како особина која мора да ја поседува адвокатот. Во тој контекст, помеѓу адвокатот и клиентот не смее да постои судир на интереси од било кој вид. Адвокатот мора објективно рационално и радикално да го заштитува клиентот.

Постои начело кое е застапено и во судската практика во САД а тоа е правилото 1.9 од препорачаните правила на Американска Адвокатска Комора (АВА) со кое на адвокатот

---

<sup>13</sup>Германски правилник за професионална практика став 1.

<sup>14</sup>Op cit.

му се забранува да зазема став и мислење што се директно спротивни на оние на поранешниот клиент за исти или за блиску поврзани правни прашања и предмети.<sup>15</sup>

Посебно внимание во овој дел е посветено на „судските адвокати,, кои имаат должност да ги штитат и да ги унапредуваат интересите на странките најревносно и со употреба на сите законски и дозволени средства. Според мене во тоа е и суштината на улогата на адвокатот воопшто, и на овој начин најдобро се отсликува правната помош дадена кон странката на професионален и стучен начин. Тоа треба да го прават без разлика на нивните лични интереси или евентуални последици за нив.

## **8.4 Лојалност кон интересите на клиентот според домашното законодавство**

Оваа проблематика во нашето законодавство е регулирана во Кодексот на професионална етика на Адвокатската комора на Република Македонија па во тој контекст во правилото број 2 стои дека „адвокатот е должен да и остане верен на својата странка и да се труди со неа да воспостави однос на доверба,, Во понатамошниот дел правилото 2 забранува откажување на застапувањето без оправдани причини.

Понатаму во правилото 5, адвокатот е должен совесно да ја застапува и брани својата странка „ користејќи ги притоа сите потребни средства, дозволени со законот или со друг пропис,,

Значи ова правило кореспондира со Прирачникот на ОАС во САД каде стои дека „основна должност е да се штитат најдобрите интереси на странката,,<sup>16</sup>

Правилото 6 пак јасно дефинира дека „адвокатот не смее да прифаќа евентуална понуда за застапување и на спротивната странка, нити пак други работи што се во врска со спорот и се спротивни на интересите на странките додека трае спорот,,

Не помалку значајно е и правилото 4 каде стои дека адвокатот при составување на двострани правни работи (договори и друго), во согласност со обврската за лојалност, истиот е должен совесно да ги штити интересите на двете странки, без разлика на тоа која од нив ја плаќа наградата, а доколку меѓу странките настане спор, тогаш тој не треба да се појави како застапник на нити една од странките.

---

<sup>15</sup>Препорачани правила на АВА, правило 1.9.

<sup>16</sup>Прирачник на ОАС точка CD2

Во случај пак доколку адвокатот е во пријателски однос со спротивната странка, обврската за лојалност предвидува за тоа да ја извести својата странка уште пред преземање на предметот стои во правилото 11.

Применувајќи го ова правило мислам дека адвокатот ја покажува својата најдлабока доблест и транспарентност кон клиентот со тоа што на самиот почеток го информира за околностите кои постојат во врска со спротивната странка.

Следните две правила тоа се 22 и 23 пропишуваат дека адвокатот е должен да ја чува доверливоста на сите податоци и информации добиени во текот на застапувањето на поранешните клиенти и дека не смее да ги употреби против нив.

Овие правила важат за еден долг рок односно се додека адвокатот ја работи својата работа должен е да постапува согласно овие правила во врска со чување на доверливи информации.

Со други зборови начелото на лојалност е вообичаено за сите правни системи во различни држави. Секаде универзално правило е дека доколку дојде до повреда на начелото на лојалност тоа ќе има директно влијание врз секоја одлука во текот на застапувањето и врз секој аспект од меѓусебниот однос помеѓу адвокатот и клиентот.

Во оваа глава видовме дека кодексот на Адвокатската комора на Република Македонија ја пропишува обврската за лојалност и говори за бројните адвокатски должности што се вообичаени како за континенталните правни системи, така и за оние што го негуваат обчајното право.

## ГЛАВА 9 СУДИР НА ИНТЕРЕСИ

Адвокатската работа е таква што при работата адвокатот не ретко се среќава со ситуации во кои интересите на странката се во судир со одговорноста што адвокатот ја има во однос на друг клиент, поранешен клиент, трети лица па дури и спротивни на личните интереси на самиот адвокат. Со други зборови ова претставува судир на интереси.

Дефинициите се разликуваат од еден до друг правен систем но, она што е заедничко за сите меѓународни и национални етички кодекси е тоа дека сите содржат одредби за избегнување на судирот на интереси, и според нив доколку постои каков било судир на интереси, адвокатот треба да го одбие застапувањето.

Во нашиот правен систем во самиот Закон за адвокатура и во Кодексот на адвокатската комора на Република Македонија се содржани посебни одредби кои го регулираат начинот на кој може да се избегне судирот на интереси.

Разликуваме повеќе видови на судири на интереси и тоа помеѓу адвокатот и клиентот, помеѓу тековните клиенти на истиот адвокат, помеѓу тековните и поранешните клиенти како и судири поради обврските што адвокатот ги има спрема трети лица.

### **9.1 Судир на интереси според меѓународната адвокатска комора за професионално однесување на адвокатите**

Во согласност со начелото 3 од меѓународната адвокатска комора адвокатот „не смее да се најде во положба во која интересите на неговиот или нејзиниот клиент ќе бидат во судир со неговите или со нејзините интереси, со интересите на некој друг адвокат од истата канцеларија или со интересите на друга странка,“<sup>17</sup> освен кога тоа е дозволено со закон или одобрено од странката.

Во одредени правни системи на адвокатот му е дозволено да ја застапува странката доколку :

а) Адвокатот е во состојба да понуди стручно и совесно застапување на секој засегнат клиент ;

---

<sup>17</sup>Начела на МАК начело 3.

б) Ваквото застапување да не е забрането со закон ;

в) Самото застапување да не вклучува наводи или тврдења на еден клиент против другите странки на истиот адвокат ;

г) Под услов секоја странка да даде писмена изјава за лична согласност.

Како знак на почит кон сите засегнати странки според Меѓународната адвокатска комора во одредени правни системи доколку судирот биде идентификуван откако адвокатот веќе отпочнал со работа истиот мора целосно да се повлече од предметот.

Во духот на правилото дека адвокатот не смее неправилно да го советува и да врши влијание врз клиентот во сопствена корист од Меѓународната адвокатска комора објаснуваат дека адвокатите не смеат да дозволат нивните лични интереси да дојдат во судир или да ги заменат интересите на нивните клиенти.<sup>18</sup>

## 9.2 Судир на интереси според континенталното право

Во Франција односно во тамошниот правен систем се ограничува слободниот избор на правен застапник во зависност од евентуално постоење на судир на интереси.

Според францускиот НПА се прави јасна разлика помеѓу реалниот и потенцијалниот судир на интереси и тоа , реален судир на интереси постои :

а) Кога во ситуација на давање на правни совети од страна на адвокатите кои имаат обврска на сопствените странки да им обезбедат целосни и точни информации, не се во состојба да го сторат тоа без притоа да ги загрозат интересите на едно или повеќе засегнати лица. Постоењето на реален судир на интереси во ваква ситуација е неминовен ;

б) Потоа кога адвокатот е во ситуација на застапување во судска постапка и кога паралелно застапува неколку странки би постоела причина адвокатот да настапи со поинаква стратегија за конкретниот предмет, одиме и чекор понатаму дури и наводите и крајните цели на постапката да биде различна од онаа што би се применила доколку адвокатите застапуваат само една странка.

в) Кога одредени случувања или промени во предметот резултираат во една од потешкотиите опишани погоре.<sup>19</sup>

---

<sup>18</sup>Op.cit, страна 71.

<sup>19</sup>Op cit, страна 73.

Кога „некоја предвидлива промена или случување,, во конкретниот предмет би можела да биде причина адвокатот да помисли дека е можно да се јават некои од опишаните потешкотии поврзани со реалниот судир на интереси станува збор за потенцијален судир на интереси.

Според француското законодавство пак е предвидено дека судир на интереси нема да постои доколку адвокатот ја запознае странката со судирот на интереси што се јавил помеѓу нив и доколку дојде до заедничка спогодба со која тој се решава.

На овој начин во очите на клиентот адвокатот би делувал конструктивно и транспарентно и со сигурност би ја стекнал довербата од клиентот која е од исклучителна важност за понатамошниот развој на нивните меѓусебни односи.

Нешто поригорозно во делот со застапувањето на две странки во иста правна работа е во германското законодавство каде тоа претставува кривично дело за кое е предвидена казна затвор од три месеци до пет години.<sup>20</sup>

Во сличен контекст е и германскиот правилник за професионална практиката каде се наведува дека адвокатот мора да се воздржи од застапување нова странка доколку претходно за истата правна работа веќе има советувано или застапувано друга странка, ако постои судир на интереси или ако е веќе вмешан во конкретниот предмет на кој било друг професионален начин.

Исто и во сојузниот закон за адвокатура им се забранува на адвокатите да застапуваат интереси во меѓусебен судир.<sup>21</sup>

Интересна е ситуацијата во Холандија пак каде според Холандските правила на однесување адвокатот не смее да постапува против поранешен клиент или странка, застапувана од некој друг колега во рамките на истата адвокатска канцеларија или фирма.<sup>22</sup>

Ова погледнато од морален и етички аспект само ја потврдува позицијата на адвокатот пред клиентот која треба да е секогаш на високо ниво и професионално поставена.

---

<sup>20</sup>Германски кривичен законик став 356 : (1)

<sup>21</sup>Сојузен закон за адвокатура став 43(a)(4)

<sup>22</sup>Холандски правила на однесување правило 7.1

Во Белгија пак слично како и во Холандија Фламанскиот етички кодекс содржи слични одредби со кои, општо се забранува застапувањето на повеќе клиенти меѓу кои постои судир на интереси.<sup>23</sup>

### 9.3 Судир на интереси според обичајното право

Во правниот систем на Соединетите Американски Држави постојат правила односно Препорачани правила на АВА во чии рамки се содржани посебните одредби што се занимаваат со прашањето на различните видови на судири на интереси. Според истите тие правила судирите на интереси може да се поделат на четири категории :

- (I) Судири меѓу тековните клиенти ;
- (II) Судири меѓу тековните клиенти и поранешните клиенти ;
- (III) Судири предизвикани од обврските што адвокатот ги има во однос на трети лица ;
- (IV) Судир помеѓу адвокатот и клиентот.<sup>24</sup>

Во некои посебни ситуации на странката и се дава можност да го занемари постојниот судир на интереси доколку даде своја согласност но претходно за сето тоа да биде информирана.

Ваквата согласност од нејзина страна претставува на некој начин прифаќање на предложените мерки и активности кои би биле преземени откако адвокатот ќе и ги даде на странката сите потребни информации, ќе ја предупреди за сите можни ризици, и дополнително ќе ја информира за евентуалните можности кои им стојат во тој момент на располагање.

За оваа ситуација да настане потребно е странката да биде добро информирана за целата ситуација (ова е обврска на адвокатот) понатаму да биде свесна за сите релевантни околности и сите негативни ефекти кои конфликтот ги има врз нејзините интереси а исто така да биде информирана за можните решенија кои и стојат на располагање.

Обврска е на адвокатот е истиот целосно да ја информира странката за природата на конфликтот и да биде подготвен да постапува независно и во интерес на секоја од странките.

---

<sup>23</sup>Фламански етички кодекс, член 1.2.3.2

<sup>24</sup>Препорачани правила на АВА.



## 9.4 Судир на интереси според домашното законодавство

Според кодексот на адвокатската комора на Република Македонија терминот, судир на интереси,, не се користи а ниту пак постои посебно поглавје околу ова прашање, но сепак во Законот за адвокатура а и во кодексот на АКРМ постојат неколку одредби, можности или начини како најефективно би се избегнала ситуацијата на судир на интереси.

Во таа смисла е дефиниран и членот 17 од Законот за адвокатура во врска со застапувањето воопшто во кој се вели дека правна помош не може да се даде кога по истата правна работа тој или друг адвокат од неговата канцеларија или од адвокатското друштво давал правна помош на спротивната странка или по истата правна работа постапувал како судија, јавен обвинител, јавен првобранител, односно како државен службеник во друг орган на државна управа или институција.

Во Кодексот пак на адвокатската комора во правилото број 3 нешто слично стои дека адвокатот не смее да презема вршење на јавни овластувања или застапување на сопарничари или сообвинети ако нивните меѓусебни интереси се спротивни.

Самиот Кодекс на адвокатската комора е така составен да бара од адвокатите да бидат проактивни исполнети и фокусирани во нивните обиди за избегнување на евентуалната појава на судирот на интереси. Адвокатот е должен да постапува со крајно внимание и посветеност и е обврзан целосно да ја разгледа ситуацијата и случајот а не да се потпре само на исказите од страна на странката како и евентуалната можност за присуство на судир на интереси.

Според ова можеме да заклучиме дека дефиницијата за судирот на интереси се разликува од еден до друг правен систем.

Адвокатите не смеат да ги занемарат разликите што постојат во националните правила, особено во однос на работењето во други, странски држави имајќи го предвид фактот дека „судирот на интереси,, претставува проблематично прашање каде ниту практиката ниту искуството не се во можност да изјадат вистинско и сигурно решение.

Секој предмет кој е земен од страна на адвокатот бара детален преглед и разгледување на сите можни судири на интереси и кон нив да се однесува на подеднакво на совесен начин.

## **ГЛАВА 10 ПРОФЕСИОНАЛНА ОДГОВОРНОСТ НА АДВОКАТИТЕ ВО ПРАВНИОТ СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Ова прашање е едно од најважните правни прашања кое е поврзано со адвокатурата. Професионална одговорност сноси адвокатот кој ги прекршува законските односно договорните обврски спрема странката. Ова е наједноставно кажано за професионалната одговорност. Во рамките на оваа одговорност постојат граѓанска, дисциплинска и кривична одговорност.

Истите овие видови на одговорност меѓусебно не се исклучуваат поточно постои можност адвокатот да е и дисциплински а и кривично договорен за една иста повреда на некоја своја обврска па дури може да одговара и материјално.

За секоја од овие одговорности постојат посебни правила согласно органот кој ја води постапката и изрекува евентуални санкции.

Само во делот на дисциплински санкции одговорноста ја утврдуваат дисциплински органи кои се формираат при Адвокатската комора на Република Македонија преку посебна постапка регулирана согласно Правилникот за дисциплинска постапка.

Во случајот со граѓанската и кривичната одговорност повредата ја утврдуваат и евентуални санкции изрекуваат надлежните судови.

Кривичниот законик на Република Македонија изречно го определува адвокатот како лице кое врши функции, должности и работи од јавен интерес,<sup>25</sup> но сепак во нашата држава кривичната одговорност на адвокатите не претставува посебен поим во однос на кривичната одговорност на другите лица.

Земајќи го во предвид фактот на односот на адвокатите со другите учесници во правосудниот систем, постојат повеќе кривични дела кај кои има поголема веројатност почесто да бидат вршени од адвокатите пред други лица.

Класичен пример за такви дела би биле : „давање поткуп,, (член 358 од Кривичниот закон) ; „давање на награда за противзаконито влјание (член 358-а од Кривичниот закон), „поднесување на лажни докази,, (член 366-а од Кривичниот закон).

---

<sup>25</sup>Кривичен законик на Република Македонија Службен весник на Република Македонија бр..... член 122 став 9

Неовластено откривање на тајна е кривично дело предвидено во Кривичниот Законик на Република Македонија поточно во член 150 став 1 и спаѓа во кривичните дела наречени *delicta propria* каде кругот на извршители ги опфаќа и адвокатите како можни сторители на ова кривично дело.

Бидејќи самата адвокатура се базира односно се темели врз целосна доверба помеѓу адвокатот и клиентот и благодарение на Уставот на Република Македонија каде правото на приватност е загарантирано со членот 25, објект на заштита на ова дело во прв ред е интимната сфера на човекот. За да биде сторено делото неовластено откривање на тајна мора претходно тајната да биде откриена и тоа неовластено и со тоа да биде сторено дејствието на извршување.

Законодавецот за ова дело предвидел парична казна или казна затвор во траење до една година, а во врска со гонењето на ова дело истото се презема по приватна тужба.

Друго дело кое се однесува на адвокатите предвидува одговорност за секој кој ги застапува имотните интереси на некое лице или грижејќи се за неговиот имот нема да ја исполни својата должност или ќе ги злоупотреби дадените овластувања со намера да прибави имотна корист или да го оштети лицето чии имотни интереси ги застапува или за чиј имот се грижи тоа е делото „злоупотреба на довербата,, член 252 од Кривичниот законик.

Важно е да се напомене дека доколку како извршител на делото се јави адвокат тоа претставува квалификаторна околност за која е предвидена построга санкција односно казна затвор од три месеци до три години. Како и во претходното дело гонењето на ова дело се презема по приватна тужба.

Според член 273 од Кривичниот законик адвокатот (освен кога постапува како бранител) може кривично да одговара, доколку овозможи или ќе дозволи трансакција или деловен однос, спротивно на неговата законска должност или ќе изврши трансакција спротивно на забраната изречена од надлежен орган или привремена мерка одредена од суд или нема да го пријави перењето на пари, имот или имотна корист, за кое дознало во вршењето на својата функција или должност, за што е предвидена казна затвор во траење од најмалку пет години.

Централниот дел на прашањето за професионалната одговорност на адвокатите го сочинува граѓанскоправната (материјална) одговорност на адвокатот и се однесува на

надоместување на штетата која странката ја претрпила од страна на адвокатот при извршувањето на адвокатската дејност.

Ова прашање побудува посебен интерес со оглед да за тој вид на одговорност не се пропишани посебни законски норми во Законот за адвокатура, каде постои само една одредба тоа е членот 17 кој ги содржи основните информации и претпоставки на етичкото однесување и почитувањето на моралните вредности на адвокатот а со која е определено дека правната помош на странката адвокатот ја дава совесно и стручно, согласно со закон, Кодексот на адвокатската етика и другите акти на Комората и како тајна го чува она што му го доверила странката.

Но сепак мораме да го земеме во предвид фактот дека адвокатот при вршење на оваа дејност може да направи пропуст или грешка кои што можат да предизвикаат штета на клиентот или други лица.

Вистинското прашање кое сега се наметнува е кои правила ќе се применат на ова одговорност?

За да дадеме најадекватен одговор на ова прашање неопходно е да го утврдиме правниот однос кој настанува помеѓу адвокатот и клиентот. Сепак правната наука и судската пракса во Република Македонија досега посериозно не се занимавале со проблематиката на квалификација на односот кој настанува помеѓу адвокатот и клиентот.

Но имајќи ги предвид искуствата на поразвиените правни средини, на чија логика почива и нашето право некои од нив посебно ги обработивме во претходните глави на овој труд, имајќи ја предвид притоа и законската дефиниција на договорот за налог содржана во член 805 став 1 од Законот за облигациони односи произлегува дека и за нашето право најадекватно би било да се смета дека помеѓу адвокатот и странката со потпишување на полномошното, односно посебен договор за застапување е склучен договор за налог па макар и налог *sui generis*.

Од сето ова произлегува дека кога зборуваме за одговорност на адвокатот за штета сторена на странката при вршење на адвокатската дејност најчесто таа одговорност ќе се подведе под одредбите на Законот за облигациони односи кои ја регулираат одговорноста поради неисполнување на обврските т.н. договорна одговорност, иако во исклучителни случаи одговорноста на адвокатот кон странката ќе може да се подведе и под одредбите на вондоговорна (деликна) одговорност.

Од особена важност е да се спомене дека кога адвокатот према странката презема обврска за извршување на определени адвокатски услуги, истиот презема обврска дека ќе ги употреби сите правни средства кои му стојат на располагање и дека ќе го искористи целото свое професионално знаење и точно de lege artis ја советува и информира својата странка, да ги штити нејзините интереси од една страна а додека од друга страна пак постигнувањето на определен успех не е битен елемент во договорот помеѓу адвокатот и клиентот, од проста причина што адвокатот не е обврзан за постигање на одреден успех за клиентот.

Сепак во определени случаи како на пример составување на договор или при давање на писмени правни мислења би можело да се смета дека адвокатот према клиентот презел одредена обврска да постигне определен успех, бидејќи во вакви случаи ќе се смета дека помеѓу адвокатот и странката настанал договор за дело.

Со најновите измени на Законот за адвокатура од 2006 година е воведено задолжително законско осигурување од одговорност на адвокатите како зајакната гаранција дека странката на која што и е предизвикана штета од страна на адвокатот во вршењето на адвокатската дејност, истата може да и биде надоместена и од страна на осигурувачот.

Минималните суми на осигурување се пропишани со измените на Законот за адвокатура од 2012 година и истите изнесуваат 10.000 евра во денарска противвредност за адвокатите и 50.000 евра за адвокатските друштва.

Адвокатот е должен договорот за осигурување од одговорност да го склучува секоја година и истиот да го продолжува.

Основна алка помеѓу професионалната кривична и граѓанска одговорност е дисциплинската одговорност и поради тоа постоја сличности и и разлики помеѓу нив.

Дисциплинската одговорност за разлика од граѓанската одговорност која го спротиставува професионалецот со корисникот на неговите услуги има за цел да осигура обештетување на лицата кои претрпеле штета како резултат на професионална грешка, го спротиставува професионалецот со органите на професионалниот ред кои се грижат за правилно извршување на дејноста од страна на секој припадник на таа професија.

Поради репресивниот карактер помеѓу дисциплинската и кривичната одговорност не постои голема разлика како помеѓу граѓанската и дисциплинската одговорност поради фактот што и двете имаат репресивен карактер.

Дисциплинското право се однесува само на припадниците на определена професија, а додека пак казненото право се применува на сите граѓани и тоа е основната разлика помеѓу нив.

Адвокатурата пред се е угледна професија така да повредите поради кои се покренува и води дисциплинската постапка кај адвокатурата се дејствија кои се извршени со повреда на должноста и угледот на адвокатурата.

Во Законот за адвокатура поточно во член 30 е определено дека адвокатите се одговорни за стручно и совесно вршење на адвокатската должност и за чување на угледот на адвокатурата.

Како потешка повреда на адвокатската должност и угледот на адвокатурата, се особено се смета неизвршување или очигледно несовесно вршење на работите на правна помош и вршење на јавни овластувања, непостапување по овластувањето и преземањето дејствија што адвокатот е должен да ги преземе во заштита на правата и интересите на странката и повредување на должноста на чување на тајна.

Целата постапка започнува со поведување на дисциплинско поведење кое Дисциплинскиот обвинител го доставува до Дисциплинскиот суд на Адвокатската комора на Република Македонија. По спроведената постапка дисциплинскиот суд има неколку алтернативи и тоа : да донесе одлука со која обвинетиот адвокат ќе го огласи за виновен и ќе му изрече дисциплинска мерка, да го ослободи од обвинение или да го отфрли поднесеното обвинение.

Незадоволната страна има право на жалба до Жалбениот совет чија одлука е конечна, а против чија одлука може да се поведе управен спор.

Согласно член пак 31 од Законот за адвокатура на адвокатот можат да му се изречат дисциплински мерки : јавна опомена, потешка мерка или парична казна во висина на десетократен износ на годишната коморска членарина и привремено престанување на правото на вршење адвокатска дејност во траење до една година.

На адвокатот против кого е поведена постапка за утврдување одговорност за повреда на должноста или угледот на адвокатурата може привремено да му се забрани

вршење на адвокатската дејност додека трае дисциплинската постапка, но не подолго од 30 дена.

Доколку поминат четири години од денот на сторување на дисциплинската повреда согласно чл.16 од Правилникот за дисциплинска одговорност дисциплинска постапка не може да се поведе. А доколку пак дисциплинската повреда е сторена со кривично дело, истата не може да се поведе со истекот на рокот од една година од правосилноста на пресудата на кривичниот суд.

# ГЛАВА 11 НЕЗАВИСНОСТ ОД КЛИЕНТОТ И ПРОФЕСИОНАЛНА САМОСТОЈНОСТ

## 11.1 Независност од клиентот и професионалната самостојност според континенталното право

Адвокатите во Франција имаат слобода право сами да бираат дали ќе работат на одреден случај или не.

Според правилникот на париската адвокатска комора „адвокатот има прво да престане да работи по одреден предмет за што треба навремено да го информира клиентот,“<sup>26</sup>

Сепак во случај доколку адвокатот реши да се откаже од застапување на одреден клиент, тој има обврска да не ја загрози неговата положба и е обврзан да стори се за да му најде на клиентот друг правен застапник.

Сосема е поинаква ситуацијата кога адвокатот во кривичните предмети е назначен како бранител на клиентот, истиот во тој случај не може само така да се повлече од застапувањето, односно одбраната туку мора да постојат оправдани причини за тоа.

Во француското правосудство постои правило кое говори дека адвокатот е должен да го советува својот клиент да ја одбере најдобрата стратегија која во конкретната ситуација е за него најповолна и во крајна линија адвокатот не смее да одбере пак друга стратегија која ќе му ја посочи клиентот или пак спротивно на неговите упатства.

Оваа ситуација говори за тоа колку е чувствителен односот клиент, адвокат.

Во случај на отежната комуникација и тешко наоѓање на заеднички јазик односно доколку упатставата добиени од клиентот се спротивни на разбирањето и концептот за совесно работење на адвокатот и нормално спротивно на она што адвокатот верува дека е најдобро за клиентот истиот има право да се повлече од предметот односно од застапувањето.

---

<sup>26</sup>Член М.34



Ова претставува силен аргумент на адвокатот пред судот објаснувајќи ја неговата причина за повлекување бидејќи јасно е претпоставливо дека од адвокатот се очекува да ја понуди најдобрата можна одбрана.

Карактеристично за адвокатурата во Франција е тоа што одреден адвокат може да работи само со еден клиент а тој клиент има голема важност за адвокатската канцеларија од финансиски аспект, затоа што во тој случај може да биде загрозувана независноста на адвокатот.<sup>27</sup>

Сепак еден од камен темелниците на француската адвокатура е тоа што адвокатот нема законска обврска да прифати одреден случај. Со други зборови адвокатот е должен да го процени самиот клиент пред да го прифати ангажманот, па дури и откако ќе го прифти ангажманот адвокатот нема законска обврска да продолжи да го застапува клиентот и може да прекине да ги нуди своите услуги но претходно за тоа да ја извести странката.

Овој концепт е чуден и непознат за адвокатите од правните системи со обичајно право а сето ова е само начин на кој адвокатите во Франција ја толкуваат независноста.

Сосема спротивно од неговиот колега во Соединетите Американски Држави адвокатот во Франција понекогаш гарантира за клиентот, со посочување на неговата верба во неговите тврдења и наводи.

Во Германија пак адвокатот може да одбие да работи на одреден предмет кога за таквиот ангажман излегува во пресрет некој приватен клиент.

Според Германскиот сојузен закон за адвокатура секој адвокат од кого ќе биде побарана професионална услуга а истиот одбива да работи на конкретен предмет, должен е да го извести клиентот и доколку има потреба должен е да плати надомест за причинување на било каква евентуална материјална штета на клиентот поради неговото небрежно одлагање на одлуката. Само во случај на оправдани причини адвокатот има право да го одбие ангажманот.

Дел од тие причини се болест на адвокатот, преголем обем на работа, отсуство на заемна доверба помеѓу адвокатот и клиентот и др.

---

<sup>27</sup>Етички кодекс на адвокатската комора во Франција

Во Холандија пак адвокатите носат целосна лична одговорност во постапувањето по одделни предмети.<sup>28</sup> Според овие холандски правила адвокатите не смеат да преземаат никакви активности или дејствија што се спротивни на желбите на клиентот.<sup>29</sup>

Холандските правила дефинираат дека доколку се појави недоразбирање или спор помеѓу адвокатот и клиентот во врска со начинот на кој треба да се постапува во одреден предмет, а ваквиот спор не може да се реши со меѓусебни консултации тогаш е потребно адвокатот да се повлече од случајот односно од застапувањето, и притоа уверувајќи се дека ќе предизвика минимална штета за клиентот.

Слична е ситуацијата во Белгија пак каде според Фламманскиот етички кодекс адвокатот не смее да се повлече од конкретниот предмет во околности во кои клиентот не би бил во состојба навреме да најде друг правен застапник и со тоа да се минимизира штетата на клиентот.

Карактеристично е тоа што еден адвокат може да добие упатства од друг адвокат кој го застапува клиентот или некој надлежен орган и доколку нивните надлежности и овластување не се јасни адвокатот е принуден односно мора да преземе соодветни мерки за утврдување на идентитетот, компетентноста и овластувањето на лицето или на организацијата од кои ги добил конкретните упатства за постапување.<sup>30</sup>

## **11.2 Независност од клиентот и професионална самостојност според обичајното право**

Одлуките на клиентот во Соединетите Американски Држави се нешто што адвокатот мора да ги почитува и вообичаено адвокатот нема целосна независност во однос на клиентот. Во врска со постигнувањето на крајната цел клиентот е тој кој го кажува последниот збор а додека пак адвокатот е должен да се консултира со него во однос на средствата што ќе се искористат за потребите на исполнувањето на таа цел.

Во кривичните предмети исто така адвокатот е приморан да ја почитува вољата на клиентот во однос на прашањата од типот на признавање на вина, прифаќање на спогодба и одлуката за тоа дали клиентот ќе сведочи пред судот или не.<sup>31</sup>

---

<sup>28</sup>Холандски правила на однесување правило бр.9

<sup>29</sup>Истиот извор.

<sup>30</sup>Фламмански етички кодекс.

<sup>31</sup>Препорачани правила на АВА

Независноста на адвокатот во овој правен систем се препознава и во тоа што ако адвокатот застапува одреден клиент, особено ако е назначен по службена должност, тоа само по себе не значи дека адвокатот се согласува околу моралните ставови, мислења и активности на клиентот.

Адвокатот во САД го нема тој комодитет да може да го избегне ангажманот во врска со некој предмет ако предметот е контраверзен или неомилен.

### **11.3 Независност од клиентот и професионална самостојност според домашното законодавство**

Кодексот на Адвокатската Комора на Република Македонија ги предвидува независноста на адвокатот и неговата професионална самостојност. Но во секој случај за разлика од Франција пак ваквата независност не е апсолутна и зависи од повеќе фактори.

Според правилото 5 од овој кодекс адвокатот не смее да се идентификува со својата странка, но треба да остане на висина на својата функција а тоа е застапник или бранител на својата странка.

Исходот на спорот е нешто за кое треба да му се обраќа посебно внимание во текот на комуникацијата меѓу адвокатот и клиентот бидејќи ова чувствително прашање бара професионален пристап, па во согласност во правилото 7 од кодексот адвокатот ја брани својата независност и професионална самостојност преку искрено соопштување на неговото мислење околу исходот на спорот.

Сепак и во нашето домашно законодавство важи правилото дека адвокатот нема право да го одбие ангажманот без некоја посебна оправдана причина.

Во зависност од тоа дали конкретниот предмет е граѓански или е кривичен, во врска со отстапувањето од ангажманот на адвокатот важат различни правила. Така во првиот случај адвокатот може да се откаже од застапувањето доколку е презафатен или доколку пак клиентот не е во состојба да ги плати трошоците на постапката. Од друга страна пак неможноста на клиентот да ги плати трошоците во кривичната постапка нема да значи и автоматско оправдување во случај на одбивање да се даде правна помош од страна на адвокатот.

Во ваква ситуација адвокатот треба да го прифати ангажманот, освен во случај на постоење на дополнителни пречки како на пример болест на адвокатот или пак доколку истиот клиент претходно има ненамирени побарувања кон адвокатот.

Како и во останатите примери така и во нашето законодавство поточно според правилото 2 од Кодексот доколку адвокатот сепак реши да прекине со застапувањето или со давањето на правна помош тоа мора да го стори на начин што ќе ја минимизира штетата која би настанала по неговата одлука.

Кога зборуваме за причинување на штета на клиентот со одлуката за прекин на ангажманот и правната помош која ја дава адвокатот треба да го споменеме правилото 22 од Кодексот на АКРМ каде се вели дека дури и во ситуација каде клиентот инсистира неговиот адвокат да докажува нешто што е споротивно од материјалната вистина на адвокатот му е дадено право да се откаже од понатамошен ангажман.

Дури и во една ваква ситуација адвокатот е должен да внимава со неговата одлука да не причини голема материјална штета на клиентот.

Пример за една штетна мерка на адвокатот е известување на судијата дека неговиот клиент лаже и информирање на истиот тој судија за неговата намера да се повлече од случајот.

Со ваквото дејствие адвокатот не само што ќе му причини штета на клиентот туку и ќе го прекрши правилото и неговата должност за чување на професионална тајна односно директно кршење на правилото 20 од Кодексот на АКРМ.

Сето ова упатува на заклучок дека адвокатот е тој што ќе се бори за интересите на неговиот клиент и ревносно ќе го брани пред сите институции и судови во државата а и доколку има потреба и пошироко од неа.

Клиентот треба да добие сигурност и да стекне почит и доверба со неговиот адвокат со тоа што ќе биде уверен дека за секое дејствие кое ќе го презема адвокатот ќе биде навреме информиран а и консултиран со тоа што ќе му биде посочено најефикасното решение кое на најефективен начин би ја исполнило неговата цел во врска со предметниот случај.

Бидејќи според некое напишано правило постапките кои се водат пред суд за кои има потреба од адвокат за клиентот се пред се стресни (во зависност од природата на самиот предмет), второ се релативно долги и бараат внимание од страна на адвокатот

добро е уште на самиот почеток адвокатот да го информира клиентот за почетокот и текот на процедурата а и за трошоците кои би се направиле во врска со предметот.

Посакувано е клиентот да биде информиран за тоа во кои ситуации адвокатот би можел да се откаже од понатамошно, давање на професионални услуги со цел да во иднина се избегнат таквите ситуации( оние на кои директно би можел да влијае клиентот се разбира).

Само на ваков начин би можеле да имаме темел за цврст и професионален однос меѓу клиентот и неговиот адвокат.

## **ГЛАВА 12 АДВОКАТСКАТА НАГРАДА И НЕЈЗИНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ОДНОСОТ АДВОКАТ - КЛИЕНТ**

Адвокатската награда има одредено влијание врз односот на адвокатот и неговиот клиент. Трошоците односно адвокатската награда претставуваат клучен фактор во однос на расположливоста на адвокатските услуги.

Скоро секаде постојат закони и други прописи кои се засновани врз начелото за праведна адвокатска награда, но за сите тие има важи една заедничка карактеристика а тоа е дека адвокатската награда мора да е разумна за да се смета за праведна.

### **12.1 Адвокатската награда и нејзиното влијание врз односот адвокат-клиент според континенталното право**

Според француското законодавство адвокатите имаат право на награда и исплата за извршените адвокатски услуги и постигнатите резултати.

Обврска е на странката да ја плати адвокатската награда дури и тогаш кога ќе го откаже ангажманот на адвокатот и пред решавањето на предметот.

Француското законодавство понатаму предвидува дека адвокатот има право да се повлече од предметот доколку странката одбие да го плаќа, но сепак адвокатот треба да внимава да не му наштети на интересите на странката со неговото повлекување.

Должност е на адвокатот да му доставува на странката извештаи за сработената работа и за направените трошоци односно за висината на адвокатската награда, практично должни се ваква строга евиденција да водат за секој предмет на кого работат.

Кога ја прават пресметката на наградата адвокатите треба да го земат во предвид следното :

1. Потрошеното работно време на одреден предмет ;
2. Неопходните реализирани истражувања ;
3. Природата и сложеноста на правната работа ;
4. Важноста на засегнатите интереси ;

5. Големината на трошоците за конкретниот предмет и режиските трошоци на адвокатската канцеларија.

6. Реномето, звањата, искуството, позицијата, искуството и специјализацијата на адвокатите што работеле на конкретниот предмет ;

7. Остварените резултати и придобивки во полза на странката ;

8. Личните карактеристики и ситуацијата во која се наоѓа странката.

Во Франција исто така се земаат во предвид и други околности за одредување на адвокатската награда а тоа е секако дополнителната награда за успешноста во спорот, можност за исплата на наградата на повеќе рати итн.

Наградата за успех во спорот односно *actum de quota litis*, награда за препорака како и делба на наградата со лица кои што не се адвокати во француското законодавство се забранети.

Оваа забрана пак не важи во ситуации кога адвокатот ја дели наградата со законските наследници на некој негов починат колега.

Германското законодавство пак односно според Сојузниот закон за адвокатура содржи одредби со кои се забранува адвокатска награда пониска од пропишаната Адвокатска тарифа на сојузно ниво. Во одредени ситуации пак адвокатот може да ги земе предвид одредени околности во врска со висината на адвокатската награда кои околности се однесуваат на финасиската состоја на странката и доколку е тешка адвокатот може да ја намали па дури да се откаже од адвокатската награда по завршувањето на спорот.

Исто како и во француското законодавство и во Германија е забранета наградата за успехот на спорот односно *actum de quota litis*.

Во врска со забраните мора да споменеме дека забрането е адвокатот да ја дели адвокатската награда за посредување односно пронаоѓање на клиенти со други адвокати или со трети лица, но од друга страна пак тоа не ги спречува адвокатите да плаќаат разумни награди за адвокатите кои им помогнале во работата.

Адвокатската награда секако зависи од обемот на ангажманот на адвокатот и потенцијалната одговорност која ја има према клиентот имајќи го предвид предметот за работа.

Строго забранет е пристапот со кого адвокатската награда е предуслов за прифаќање на спорот, забрането е исто така да се поврзува исплатата со разрешницата на

спорот или задолжување на трети лица за наплата. Секој адвокат кој ќе започне со работа со клиентот има обврска за почитување на професионална тајна во врска со адвокатската награда.

Почитувајќи го Германскиот правилник за професионална практика, адвокатот веднаш по завршување на предметот должен е на странката да изготви писмен извештај за сработеното за адвокатската награда притоа наведувајќи ги тука сите дотогаш извршени исплати.<sup>32</sup>

Нешто слични одредби важат и за холандското законодавство односно забрането е давање на награда за препорака и награда за успех во спорот.

Договорите од типот „нема победа нема награда,, во Холандија се забранети и смеат да доаѓаат во предвид или во било каква комбинација во врска со адвокатската награда

Според Холандските правила на однесување пријателската спогодба е често подобро решение наспроти судските рочишта.

Адвокатите кои работат во Холандија треба да бидат мошне прецизни по одредувањето на адвокатската тарифа и да ги избегнуваат сите непотребни трошоци, но ова истото важи и за спротивната странка односно за клиентот.

Нешто слични правила важат и за Белгија односно исто и таму адвокатот не смее да бара ниту да прифати награда или аванс затоа што на клиентот му препорачал друг адвокат односно затоа што ја упатил кај некој свој колега.

Етичкиот кодекс на ФГАК не дозволува награди за препорака, како и поделба на адвокатската тарифа со други стручни лица кои не се адвокати.<sup>33</sup>

## **12.2 Адвокатската награда и нејзиното влијание врз односот адвокат-клиент според обичајното право**

Во Соединетите Американски Држави адвокатската тарифа се разликува од една до друга сојузна држава, пресметките се темелат на потрошени работни часови, фиксно одредената сума и награда според успехот во спорот.

---

<sup>32</sup>Германски правилник за професионална практика

<sup>33</sup>Етички кодекс на ФГАК член 4.39



Уште на самиот почеток адвокатот е должен да го извести клиентот за начинот на пресметување на адвокатската тарифа по можност дури и во писмена форма веднаш откако ќе го прифати застапувањето или пред тоа.

При пресметка на адвокатската тарифа адвокатите во САД ги земаат предвид следните фактори :

- 1.потрошеното време и вложениот труд ;
- 2.специфичноста и тежината на самиот предмет ;
- 3.дали конкретното застапување го оневозможува адвокатот паралелно да работи и на други предмети ;
- 4.износот што го наплаќаат другите адвокати за слична работа ;
- 5.вредноста на спорот и остварените резултати ;
- 6.евентуалните временски ограничувања ;
- 7.искуството, ремето и способноста на самиот адвокат ;
- 8.дали наградата е фиксна или зависи од самиот исход на спорот ;<sup>34</sup>

Специфично е правилото според Препорачаните правила на АВА во Соединетите Американски Држави во кое стои дека адвокатите смеат да ја наплаќаат наградата преку имотна корист но под услов тоа да не е поврзано со остварување сопственички интерес кој пак произлегува од самиот предмет по кој постапува адвокатот.<sup>35</sup>

Карактеристично за овој америчкиот правен систем е дека таканаречениот *rustum de quota litis* (наградата за успехот во спорот) е дозволена. Сепак ваквиот тип на наградување не е дозволен во кривичните предмети и во бракоразводните парници односно во семејното право, доделување на издршка или поделба на имотот. Истите овие награди за успехот на спорот мораат да бидат разумни и во писмена форма изразени.

Ваквата правна поставеност во двата претходно споменати правни системи (обичајното со континенталното право) претставува само една од разликите помеѓу нив.

Делењето на приходите со останатите приправници и колеги во истата канцеларија во која работи адвокатот е дозволено, она што не е дозволено е да наградата се дели со лица кои не се адвокати. Исто така забранети се и наградите за упатување и препорака.

---

<sup>34</sup>Препорачливи правила на АВА правило 1.5(a)

<sup>35</sup>Истиот извор правило 1.8 (a)

Доколку странките се навремено информирани дозволен е договор за препорака по основ на реципроцитет, и со цел да бидат запазени државните етички правила, таквите договори за препорака мораат да бидат предмет на редовна проверка и контрола од страна на надлежен орган.

Доколку судскиот адвокат се сложи да работи по однапред утврден фиксен износ на адвокатската награда, сепак истиот мора да процени дали е тој самиот е најсоодветниот адвокат за постапување по однос на конкретниот случај и да изврши проценка дали може да ја заврши работата во разумен временски рок.

На судските адвокати забрането им е да исплаќаат или да примаат награда за дадената препорака.<sup>36</sup>

### **12.3 Адвокатската награда и нејзиното влијание врз односот адвокат-клиент според домашното законодавство**

Во нашето домашно законодавство начелото за праведна адвокатска награда е отсликано во Кодексот на Адвокатската Комора на Република Македонија, па така според правилото 1 од погоре споменатиот кодекс врз правната помош која ја пружа адвокатот и квалитетот на адвокатските услуги воопшто не смее да има влијание висината на адвокатската награда, имено доколку се работи за сиромашна странка која не е во состојба да ја плати наградата на адвокатот во полн износ, тоа не може да влијае на ускратувањето да се даде правна помош или вршење на јавно овластување, бидејќи ова претставува традиционална и чесна задача на адвокатската професија.<sup>37</sup>

Според правилото 8 од Кодексот на комората се предвидува дека адвокатот пресметката треба да ја синхронизира и со платежните можности на клиентот и по потреба наградата да ја спушти под минималните ставки за работа на адвокатите.

Доколку пак адвокатот работи со сосема сиромашни странки според истото правило не треба да бара никаков паричен надомест.

Нешто слично како и кај другите кодекси и во нашето домашно законодавство стои дека адвокатот треба уште на самиот почеток да ја информира странката со износот на трошоците и со наградата за застапување, односно вршењето на јавните овластувања.

---

<sup>36</sup>Прирачник на ОАС, точка г С11.

<sup>37</sup>Кодекс на Адвокатска Комора на Република Македонија.

Според истиот кодекс адвокатот и клиентот можат да ја договорат висината на адвокатската награда и начинот на плаќање но таа да не биде пониска од предвидената адвокатска тарифа.

Иако во различните правни системи погоре анализирани правилата за плаќање на адвокатската тарифа се различни сепак имаат една заедничка карактеристика а тоа е висината на адвокатската тарифа да биде разумна односно адвокатот да наплаќа разумно за своите услуги.

Исто така заедничка карактеристика е тоа што адвокатот треба да ја информира странката уште на самиот почеток за висината на наградата како и за начинот на плаќање а и јасно да ја потенцира неговата тенденција за обезбедување на најекономичната разрешница во конкретниот предмет.

За разлика од некои други етички кодекси од земјите кои се традиционално континентално право, правилата 1 и 6 од Кодексот на Адвокатската Комора на Република Македонија ја истакнуваат должноста на адвокатот да биде правичен при сметање на адвокатската награда кон оние клиенти кои се навистина сиромашни.

Оние адвокати пак кои работат во други земји мораат да се информираат за посебните ограничувања и за условите кои се карактеристични во таа земја, или накратко треба да се информираат дали се дозволени наградите за успех во спорот (*rustum de quota litis*) и дали им е дозволено да побараат награда за препорака односно за упатување на странките.

## **ГЛАВА 13 ЧЕСНОСТ, ИНТЕГРИТЕТ И ПРАВИЧНОСТ КАКО ОСНОВНИ НАЧЕЛА ВО КОМУНИКАЦИЈАТА ПОМЕЃУ АДВОКАТОТ И КЛИЕНТОТ**

Еден од најголемите предизвици со кој е соочен адвокатот е тоа да се остане лојален кон својот клиент, во исто време да ги искористи сите можности кои ги има на располагање со цел да се одржи меѓусебната довербата а и да ја исполни неговата должност за искрено и чесно постапување пред судот.

Овие три начела за чесност, интегритет и правичност се вообичаена пракса за сите професионални етички начела во сите држави

Според Кодексот на Адвокатската Комора на Република Македонија искреноста е тоа што се бара од адвокатот и е на прво место, потоа доаѓа обврската да се почитува дури и спротивната странка како и почитувањето на правичното раздавање на правдата.

Насоките пак на Меѓународната Адвокатска Комора се дека адвокатот е должен да се придржува на највисоките стандарди за чесност, интегритет и правичност во неговиот однос со клиентот, со судот, колегите односно со сите оние со кои адвокатот остварува контакти за времетраење на неговата работа.

### **13.1 Чесност, интегритет и правичност како основни начела во комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот според континенталното право**

Без исклучок сите земји во кои кои важи континенталниот правец го предвидуваат начелото на чесност, искреност и интегритет.

Француските адвокати мораат да се придржуваат на овие начела и дополнително да се придржуваат на начелата за непристрасност, колегијалност, тактичност, умереност и заемна почит<sup>38</sup>

Според Германскиот сојузен закон за адвокатура, адвокатот мора да покаже висок степен на објективност во своето професионално работење.<sup>39</sup> Доколку пак еден адвокат

---

<sup>38</sup>Францускиот НПА член 1.3.

<sup>39</sup>Германски сојузен закон за адвокатура став 43.а(3)

има намера да му укаже на негов колега дека ја прекршил својата професионална должност, тоа мора да го стори на доверлив начин.

Холандските правила на однесување пак ги става адвокатите според улогата која ја имаат во раздавањето на правдата во привилегирана положба.<sup>40</sup>

Оваа нивна привилегирана положба адвокатите мораат да ја искористат на правилен начин, најповеќе заради тоа што со ваквата нивна положба во себе носи и обврска кон општеството.

Кога станува збор за меѓусебните односи помеѓу адвокатот и клиентот, адвокатите имаат должност своите односи со нив да ги засноваат врз взаемна почит и доверба.<sup>41</sup>

Должноста пак за воздржување од презентирање факти и докази за кои под претпоставка адвокатот знаел дека се неточни ја одразува обврската за искреност која ја има адвокатот кон судот.

Адвокатите не смеат да се изразуваат со нападна терминологија, нападни изрази и слично и мораат да ги имаат оправданите интереси на другата спротиставена странка.

Начелото за чесност во овој правен систем доаѓа до израз и во забраната која се однесува на адвокатот да контактира со друга странка за одредена правна работа за која странката добива веќе правна помош, освен со посредништво или во случај кога самиот адвокат ќе им дозволи директно да ја контактираат странката.

Во Белгија Белгискиот Фламмански Кодекс ја предвидува обврската за колегијалност.<sup>42</sup> Ова претставува правило со кое се пропишува дека адвокатите мораат да го бранат правото на одбрана, во исто време да ја почитуваат контрадикторната природа на постапките а и да не доведуваат никого во заблуда.

Обврската за колегијалност ги унапредува односите на заемна доверба меѓу адвокатите и во интерес на клиентите.<sup>43</sup>

---

<sup>40</sup>Холандски правила на однесување, правило 1.2.

<sup>41</sup>Истиот извор, правило 18.

<sup>42</sup>Фламмански етички кодекс член III 2.1

<sup>43</sup>Истиот извор.

## **13.2 Чесност, интегритет и правичност како основни начела во комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот според обичајното право**

Во Соединетите Американски Држави, односно според Препорачаните правила на АВА од адвокатите се бара чесност, личен интегритет и правичност за време на извршување на адвокатската должност.

Така според правилото 2.1 од погоре именуваните правила адвокатот мора да дава искрени совети, кои ќе бидат одраз на искрена оценка и мислењето на адвокатот.<sup>44</sup>

Формулацијата на правните совети на адвокатот не е од голема важност се до моментот додека се доведе во прашање стандардот за чесност, исто така адвокатот е должен да настојува да работи на моралот на клиентот.

Слично како и во правните системи од континентален карактер адвокатот не смее пред судот да дава лажни фактички или законски наводи и тврдења, напротив треба секогаш да си ги корегира претходно дадените погрешни наводи и не смее да изведува докази за кои и самиот знае дека се лажни.<sup>45</sup>

Доколку станува збор за случај каде адвокатот има информации дека повиканиот сведок ќе сведочи лажно или доколку неговиот клиент веќе дал лажна изјава должен е да преземе соодветни мерки и да го извести судот за тоа. Но доколку станува случај за кривичен предмет адвокатот не смее да му забрани на сведокот да сведочи.

Како алтернативно решение за ваквата ситуација е доверливиот разговор помеѓу адвокатот и клиентот каде меѓудругото адвокатот ќе го информира клиентот за тоа каква одговорност носи давањето лажна изјава пред суд а и да го информира за сопствената обврска за чесно и искрено постапување, и понатаму да побара соработка од клиентот во обидот за повлекување или за менување на погрешно дадените искази или докази.

Доколку и ваквиот пристап не вроди со плод тогаш адвокатот има полно право да презема дополнителни корективни мерки па дури да се повлече целосно од предметот.

При барањето за повлекување од предметот адвокатот треба да ги обелодени само неопходните информации за неговата одлука а ако тоа не е доволен аргумент тогаш треба да ги објави сите информации и објаснувања кои се реално неопходни за разрешување на ситуацијата, дури и кога тоа претставува повреда на обврската за доверливост.

---

<sup>44</sup>Препорачани правила на АВА, белешка (1) кон правилото 2.1

<sup>45</sup>Истиот извор

Според истите овие правила поточно според правилото 3.4. на АВА се вели дека адвокатот треба да е правичен и со спротивната странка. Тоа во најголема мера подразбира да адвокатот не смее незаконски да и го попречува на странката пристапот до доказите, аналогно на тоа не смее да уништува или да прикрива документи кои имаат доказна вредност, или пак личните информации да ги презентира како факти.

Правилото 3.5 од АВА говори дека е забрането секое незаконско вршење на влијание и притисок врз судија, поротник или друго службено лице, комуникација со нив вон судските постапки и судница или преземање на било какви активности штом би можеле да ја попречат работата на судот.<sup>46</sup>

Во еден мошне карактеристичен случај во пресудата по предметот Рондел против Ворсли, Лордот Рид (Lord Reid) дава објаснување на рамнотежата помеѓу должноста што ја има судскиот адвокат во однос на судот и на својот клиент :

„Секој адвокат е должен бестрашно да го брани својот клиент, да ги спори сите прашања, да ги презентира сите можни наводи и тврдења и да го постави секое прашање, без разлика на неговата непријатност, доколку смета дека тие му одат во прилог на клиентот. Меѓутоа како службеник на судот задолжен за раздавање на правдата, адвокатот има голема обврска кон судот во исполнувањето на стандардите на својата професија и должноост кон општата јавност, кои често водат и доведуваат до конфликт со желбите на клиентот и она што клиентот го смета за сопствен интерес. Адвокатите не смеат да го доведуваат судот во заблуда, не смеат да ги клеветат другите странки или сведоците кога немаат доволна основа и докази за информациите што ги поседуваат и не смеат да кријат податоци и документи кои се на штета на клиентот, а кои<sup>47</sup> се должни да ги достават во согласност со законот и со стандардите на нивната професија,,

---

<sup>46</sup>Истиот извор, правило 3.5

<sup>47</sup>*Rondel v. Worsley (Рондел против Ворсли)* (1969) 1.A.C.191,227.

### **13.3 Чесност, интегритет и правичност како основни начела во комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот според домашното законодавство**

Кодексот на Адвокатската Комора на Република Македонија пропишува голем број должности кои важат за адвокатите а кои се однесуваат на потребата од чесност, интегритет и правичност во работата. Конкретно во правилото 7 стои дека адвокатот е должен да ја информира странката во врска со неговото мислење за разрешницата на спорот но и да го информира за моменталната состојба во која се наоѓа предметот.

Во врска со правилното раздавање на правдата во правилото 15 стои дека адвокатите за време на своите излагања треба да избегнуваат злоупотреба на фактичките и на правните оценки. Во сличен контекст правилото 22 вели дека адвокатот не смее да фалсификува докази, ниту пак да му дава совет на клиентот лажно да сведочи.

Според истото правило на адвокатот му е дозволено да го одие застапувањето доколку клиентот инсистира самото негово застапување да биде во спротивност со материјалната вистина.

Доколку адвокатот има роднински или пријателски односи со судија или со лице вработено во засегната институција, функционер или член на политичка партија, според правилото 14 на адвокатот му е забрането ваквите врски да ги искористи во полза на клиентот а на штета на спротивната страна или пак на кое било трето лице.

Правилото 11 говори дека адвокатот треба да го информира клиентот доколку има некаков пријателски однос со спротивната страна и тоа пред почетокот на постапката за да го елиминира сомнежот кај клиентот во врска со лојалноста на неговиот правен застапник.

Во ситуација каде што адвокатот дознал некоја информација за некое правно лице, или истото му било познато кога бил член на истото тоа правно лице, таа информација во никој случај не смее да ја искористи на штета на правното лице пред било која постапка се вели во правилото 23.

Чувајќи го угледот на судот и на институциите пред кои се јавува, извршувајќи ја својата професија адвокатот го почитува правилото 13 од Кодексот на Адвокатската Комора на Република Македонија.



Сепак ваквата обврска на адвокатот не го ограничува ревностно и лојално да го брани својот клиент пред судот и пред сите институции каде има потреба.

Правилото 13 говори дека адвокатот има должност да го спречи секое несоодветно однесување и постапување на судските претставници кон својот клиент, исто така според правилото 15 адвокатот настапува како полномошник на своите клиенти заради заштита на нивните права и интереси.

Кога станува збор пак за почитување на судот адвокатот не треба да е „во служба на судот односно сервилен,, туку сосема спротивното, треба да настапува енергично и без страв бранејќи ги интересите на клиентите во рамките на Кодексот на Адвокатската Комора на Република Македонија.

Доколку дојде до појава на можен конфликт помеѓу должноста на адвокатот да го почитува правилното раздавање на правдата и неговата обврска да ги брани интересите на клиентот, правилото 22 јасно говори дека доколку странката бара од клиентот да го застапува притоа спротивно од изнесената материјална вистина, тој може ама и не мора да го одбие застапувањето, а во тој случај тој или таа не треба да преземаат ништо што би можело да и наштети на странката.

Во ситуација кога повлекувањето од предметот не е дозволено или не може да ја поправи ситуацијата адвокатот има право да побара помош од Комората и дозвола за соопштување на податоците.

Во врска со однесувањето на адвокатот кон спротивната странка и кон своите колеги одредбите од Кодексот на Адвокатската Комора предвидуваат дека истиот мора да се однесува чесно, со полн интегритет и правично.

Аналогно на ова според правилото 11 адвокатот не смее да гледа на спротивната страна како на непријател туку просечен противник кој, можеби, е исто толку уверен во своето право како и неговата странка која тој ја застапува.

Мошне интересно е правилото 18 во кое се вели дека не е дозволено преку врски, препораки или на каков било друг начин преземање на клиентите од други адвокати или со други зборови нивно,,крадење,, најповеќе преку нудење на пониски цени за услугите.

Правилото 11 дополнува дека адвокатот мора да го почитува меѓусебниот однос кој го има со другите адвокати и нивните клиенти а треба да избегнува секаков контакт со спротивната странка без знаење на сопствениот клиент или на застапникот на противникот.

И самиот Кодекс на Адвокатската Комора истакнува дека е забрането во кривичните предмети каде има повеќе сообвинети лица застапувањето да се темели на „местење,, на другите. Во тој контекст е и правилото 18 во кое се вели дека адвокатот не треба својата одбрана да ја насочи и да ја постави на тој начин што ќе ги товари другите сообвинети, исклучок од ова правило е во ситуација каде потребите на одбраната на клиентот тоа го налагаат.

Сосема спротивно на начелата од Кодексот би било да адвокатот ги злоупотребува лицата кои немаат правен застапник. Обврска на адвокатот која ја има во смисла да постапува чесно и правично треба да го спречи истиот евентуално да го искористи незнењето на спротивната странка па на таков начин да постигне „неоправдан успех,, во корист на сопствената странка,, поготово ако таа нема свој адвокат.

Ова говори дека адвокатот треба да постапува професионално, чесно и одговорно не само во односот со неговиот клиент туку и со спротивната странка, и судот и пред сите институции во текот на траење на предметот.

Доколку на ваков начин работат и ја извршуваат својата професија адвокатите во делењето на правдата, адвокатурата би била на едно повисоко ниво во однос на она ниво на кое е денес.

Ова начело за адвокатска чесност, интегритет и правичност е имплементирано во различни национални кодекси.

Не постојат одредби или правила кои на еден сеопфатен начин би ги опфатиле сите можни аспекти.

Несомнено нема да згрешиме доколку го дефинираме ова начело употребувајќи ги зборовите како колегијалност, учтивост, внимателност, разумност и дигнитет.

Вообичаено за сите национални права се правилата 15 и 22 од Кодексот на Адвокатската Комора а тие се однесуваат на забраната на адвокатите да изведуваат лажни докази и да се обидуваат судот да го доведат до заблуда, преку злоупотреба на фактичката и правата состојба во конкретниот предмет.

## ГЛАВА 14 АДВОКАТУРАТА ВО СВЕТОТ

Претпоставка односно основ на постоењето, опстојувањето и идниот развој и развоток на човекот и општеството претставува постојаното овозможување на услови за секое човечко суштество да добие шанса, со самото тоа што е родено, и да го одживее овој не премногу долг живот секојдневно исполнет со најразлични стравови, во слобода и правда. Адвокатурата настанала како резултат на вековното настојување на луѓето за слобода, правда и обезбедување демократски односи, како темелни услови за зачувување и унапредување на човечкото достоинство и општочовечки вредности.

Слободна и независна адвокатура е еден од примарните неопходни услови за правилно функционирање на секоја, во вистинска смисла на зборот, правна држава.

Адвокатурата претставува современа цивилизациска придобивка и таа е главниот инструмент на владеењето на правото.

Примарна задача на адвокатот како полномошник е да обезбеди правични, фер и еднакви услови за странката која го овластила да го застапува, во однос на спротивната страна и останатите учесници во постапката. Во еволуцискиот развој на адвокатурата како позив и професија се увидело дека адвокатот треба да поседува низа способности, во прв ред стручност, ораторски вештини, смелост и храброст.

Адвокатот мора да се однесува во склад со темелите на кои е воспоставена адвокатурата како независна и слободна професија, односно адвокатот мора да го брани и унапредува слободниот став и мислење, а неговиот настап во насока на одбрана и зачувување на повредените или загрозените права на странката која ја застапува треба да биде допадлив, возбудлив, со издржани аргументи кои ќе убедуваат.

Во застапувањето на својата странка, адвокатот има тешка и одговорна задача за чие правилно и целосно извршување потребно е да бидат вложени максимум интелектуални и физички сили, општи правни стручни знаења и познавања на конкретните особености во предметот во кој застапува, како на фактичката состојба, така и на конкретно неопходните и корисни одредби од правните акти по кои би се решавал конкретниот случај, со цел извлекување на максимално корисен резултат за странката чии права ги застапува.

За успешно доаѓање до оптималниот резултат за својата странка, адвокатот мора да има способност за брзо, лесно и што поцелосно приспособување на сите новонастанати состојби и пресврти во текот на постапката, за во случај кога би била нарушена рамнотежата на штета на својата странка, да може навремено да ја поврати, да постигне одново рамноправност меѓу странките, па дури да и ја сврти целокупната состојба во корист на странката која ја застапува. Адвокатот треба да ја чува, негува и активно да придонесува во постојаното обезбедување и унапредување на контрадикторноста во текот на постапката, со што би му помогнал на судот во неговата задача за утврдување на вистината како цел на процесот, а притоа постојано грижејќи се за зачувувањето и остварувањето на правата на странката која ја застапува.

Странките, со сите нивни особености релеванти во секој конкретен случај и пред сè нивните права и обврски, се оската околу која се вртат сите активности во процесот, тие се главниот елемент, тие заземаат централно место на кое се насочува целото внимание од сите субјекти вклучени во постапката и заради кои права и обврски крајно се води постапка. Со оглед на тоа што утврдувањето, односно заштитата на правата на странките е целта заради која се води секоја судска постапка, задача на адвокатите е да знаат што е можно повеќе за својата странка, за нејзините индивидуални особености, нејзиното минато, фактичката состојба и сè она што знае самата странка, а е релевантно за заштитувањето на нејзините права.

Адвокатот мора да ја упати својата странка во нејзините права и обврски, мора да и ја образложи правната слика на фактичката состојба во која странката се нашла, мора од странката да ја извлече секоја информација која влијае за конечниот резултат, па дури и она за кое странката не е ни самата свесна дека е од значење за случајот.

Помеѓу адвокатот како полномошник и странката која го ополномоштила мора да постои доверба, која за адвокатот, иако можеби не во толкава мера како во кривичната постапка за адвокатот-бранител, сепак и во останатите судски и вонсудски постапки, изградената и стекната доверба за адвокатот-полномошник создава обврски на едно многу високо ниво, грижи и одговорност за секој изговорен збор и извршена активност.

Сите тие ангажмани кои ги превзема адвокатот за доброто на странката, не ретко остануваат непризнати и недоволно сфатени од страна на јавноста, но и на самата странка.

Но, и покрај многубројните потешкотии и проблеми на кои наидуваат адвокатите, исклучително ретка, до ниво на непостоење е појавата на откажување на адвокатот од застапување во конкретен предмет или целосно напуштање на професијата.

Ова од причини што и покрај некои недостатоци, многу побројни и од поголема важност се предностите и сатисфакциите кои ги носи адвокатската професија со својата независност, динамичност, виталност, слободата на изразувањето, разноликоста на секој поединечен случај и ситуација и можноста која оваа професија ја дава за инвентивност, креативност, како и можноста да се убедува.

Позитивна карактеристика на адвокатот треба да претставува и почитувањето и практикувањето на етичките принципи во вршењето на функцијата и доброто познавање и употреба на античката реторика, елементи кои се дел од основите на правото воопшто.

Уште од почетоците, никулците на адвокатурата во античките општества се забележало дека сите значајни филозофи и правници во тогашните заедници се истакнувале со добрата етика и реторика, како суштина и облик на комуникација во општеството, а уште повеќе во правото.

Денес, во современите општества се забележува помало или поголемо занемарување на овие делови од правото, што е последица во најголем дел на осаменоста на човекот, неговото обезличување како социјално суштество и обезвреднување на општеството и социјалните заедници на сите нивоа, па затоа се јавува потреба за ново, повторно промовирање и враќање на одамна достигнатите и незаменливи, ненадминливи вредности на етиката и реториката.

## **ГЛАВА 15 ДОВЕРБАТА ПОМЕЃУ АДВОКАТОТ И КЛИЕНТОТ КАКО КЛУЧЕН ФАКТОР ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ФЕР И ПРАВИЧНО СУДЕЊЕ**

### **15.1 Комуникација од доверба помеѓу адвокатот и клиентот**

Обврската за чување на деловна тајна е важна претпоставка за довербата на клиентот во адвокатот. Адвокатот е должен како деловна тајна да го чува сето она кое клиентот му го кажал преку вербална или пишана комуникација или оние работи кои во текот на подготовката на предметот или низ самото застапување на друг начин ги дознал или ги прибавил, без разлика дали и самиот клиент го предупредил за доверливоста на исказите и податоците или доверливоста произлегува од самата природа на предметот односно неговите околности.

Адвокатот тајноста на податоците ја чува на тој начин што доверливата содржина ја чува подалеку од органите на власта и трети лица освен во случај кога заради односите на органите на власта и трети лица за кои во договор со клиентот се наменети овие податоци или содржини.

Со цел чување на адвокатска односно деловна тајна адвокатот е должен да преземи одреден број на мерки и активности меѓу кои треба да се издвојат следните :

- Во преносот на доверливите содржива во поштенските пратки, преку телефон , факс, компјутер или на друг посреден начин, да постапува со разумно внимание и во најмала мера да ја сведи можноста тајната да биде откриена, дали случајно или преку злоупотреба на средствата за комуникација ;
- Во ситуација кога има причина да се посомнева дека неговиот разговор со клиентот во затвор, во притвор или на друго место неовластено се прислушкува, да го предупреди клиентот и да му препорача да не зборува за она кое кое сака да го чува во тајност ;
- Оригиналните исправи, како и нивните преписи, копиите, снимките и негативите ги обезбеди на соодветен начин и да не ги предава на неовластени лица без знаење и одобрување од клиентот ;

- Списите кои повеќе не е должен да ги чува , да ги собере и отстрани на начин кој нема да им дозволи на неовластените лица да ја дознаат нивната содржина и така натаму.

Во зависност од подрачјето на делување или службата во која работат работите на правниците во голема мера се разликуваат.Најопшто речено, правникот конкретна животна ситуација сведува на правна норма.

Адвокатурата е независна и самостојна професионална активност на пружење на правна помош во остварување и заштита на уставно утврдените слободи и права и со друг закон утврдени прва и интерес на физичките и правни лица.

Пружење на правна помош опфаќа :

Давање на правни совети составување на тужби, жалби, молби, составување на договори, тестаменти, изјави и други исправи, застапување и одбрана на физички и правни лица пред судовите и другите државни органи, застапување на физички и правни лица во нивните правни работи во врска со склучување на договори и порамнувања, примање и исплаќање на пари и давање на изјави и откази, обавување на друг вид правна помош во име и за сметка на физичкото или правното лице на основа на која тоа лице остварува некакво право.

Дипломираните правници работат и како советници, така да ги запознаваат своите клиенти со нивните законски права и обврски и им ги предлагаат соодветните постапки.

Без разлика дали се занимаваат со застапување или пружење на совет, сите адвокати го толкуваат законот и го применуваат во конкретната ситуација. Комуникацијата помеѓу адвокатот и клиентот треба да се одвива во взаемно почитување.искреност, едноставност а воедно и разбирањето на двете страни така да тој однос и комуникација да се темели на обострана доверба.

Важно да се напомене е дека аргументацијата за признавање на правото на доверлива комуникација помеѓу адвокатот и клиентот се гради со години.

## 15.2 Комуникација од доверба како суштина на адвокатската професија

Прашањето за довербата помеѓу адвокатот и клиентот е едно од прашањата кои ги елаборира Советот на адвокатски комори и правни здруженија во својот последен информативен билтен.<sup>48</sup>

Според советот на адвокатски комори и правни здруженија довербата помеѓу адвокатот и клиентот е клучна за вршењето на адвокатската професија.

Гледајќи ја довербата како битен од аспект на успешноста на заштита на правата и интересите на клиентот така и од аспект на успешноста на адвокатот како бранител на тие интереси.

Не само што доверливата комуникација на адвокатот со клиентот претставува негова законска обврска, туку таа претставува и етичко прашање. Еден од условите за градење на довербата е обезбедувањето на доверливоста на податоците за клиентот од страна на адвокатот. Доверливост за самиот предмет исто така претставува неопходен услов.

Довербата која ја има клиентот во адвокатот е основна претпоставка за ефективност на одбраната на неговите права.

Советот на адвокатски комори и правни здруженија јасно посочува дека довербата помеѓу адвокатот и клиентот е клучна за обезбедување на правично и фер судење.

Тоа според Советот не е само право на клиентот туку и загарантирано и признаено право на граѓанинот да добие доверлива и пред се заштитена комуникација со својот застапник или бранител на неговите права.

Право но и должност е на адвокатот да ја почитува професионалната тајна односно да ја заштити тајноста во предметот доверен од клиентот стои во Повелбата за основните начела на европската правна професија донесена од Советот на адвокатски комори и правни здруженија.

Суштината на адвокатската професија и функција е дека клиентите му го доверуваат и му го откриваат на адвокатот она што не би им го рекле на другите – најинтимните лични податоци или највредните деловни тајни. Адвокатот треба да ги добива вие информации врз основа на довербата. Нема доверба без гаранција за

---

<sup>48</sup>[www.akademik.mk](http://www.akademik.mk)



доверливост. Тоа не е само должност на адвокатот туку е и основно човеково право на клиентот.<sup>49</sup>

За извршување на професијата адвокат прописно, истиот ќе мора да го избегнува судирот на интереси, што јасно говори дека адвокатот не може и не треба да застапува двајца клиенти во ист предмет, во случај кога постои конфликт или доколку адвокатот е во конфликт со клиентот.

Тенденцијата на адвокатот да биде независен, да го избегнува судирот на интереси и да ја чува довербата на клиентот е со цел клиентот да биде во можност да му верува на адвокатот како а свој советник и застапник, притоа имајќи го предвид фактот дека лојалноста кон клиентот претставува сржта на адвокатската улога.

Од советот на адвокатските комори и друштва на Европа во однос на довербата и правичното судење прецизираат дека адвокатот никогаш не смее да дава лажни информации пред суд, ниту пак да лаже трети страни во извршувањето на своите професионални активности.

Конкретно во членот 6 став 1 од Европската конвенција за човекови права се вели дека секој има право правично и јавно, во разумен рок, пред независен и непристрасен со закон воспоставен суд да бидат разгледани и утврдени неговите граѓански права и обврски или основаноста на какви било кривични обвиненија против него.<sup>50</sup>

Понатаму во став 2 од истиот член стои дека секој кој е обвинет за кривично дело се смета за невин се додека неговата вина не се докаже по законски пат, и во таа насока, секој обвинет ги има следните минимални права :

- Веднаш на јазикот кого го познава да биде детално известен за природата и причините за обвинението подигнато против него ;
- Да му се обезбедат време и услови неопходни за подготвување на неговата одбрана ;
- Да се брани самиот или по можност со бранител по свој избор, а доколку не располага со средства да плати бранител, да добие бесплатен службен адвокат кога тоа го наложуваат интересите на правдата.<sup>51</sup>

---

<sup>49</sup>Повелба за основните начела на европската правна професија.

<sup>50</sup>Европска конвенција за човекови права член 6 став 1

<sup>51</sup>Европска Конвенција за човекови права член 6 став 2.

Потоа во истиот член се вели дека обвинетиот има право самиот да ги сослуша или да бара сослушување на сведоците на обвинението и да бара повикувањето и сослушувањето на сведоците на одбраната да биде под услови што важат и за сведоците на обвинението и да користи бесплатна правна помош од преведувач, доколку не го разбира или не го зборува јазикот на кој се одвива судењето.

Мислењето број 16 од Советот на европските судии за односот помеѓу судиите и адвокатите дава објаснување за улогата на адвокатот како застапник од доверба.

Имено во ова мислење се вели дека улогата на адвокатот без оглед дали е ангажиран од поединец, од корпорација или пак од држава е улога на советник и застапник од доверба, професионалец кој ужива почит од трети лица и кој е неопходен учесник во праведното делење на правдата.

Адвокатот претставува олицетворение на сите овие елементи и како таков тој верно им служи на интересите на своите клиенти, штитејќи ги нивните права воедно извршувајќи ја функцијата на адвокат во општеството а таа е пред се да пресретнува и да превенира конфликти, да се грижи тавките настанати конфликти да се решаваат во согласност со прифатените начела на граѓанското, јавно и кривично право и со должно почитување на правата и интересите, да го унапредува развивањето на законите и да ги брани слободата, правдата и владеењето на правото.<sup>52</sup>

---

<sup>52</sup>Мислење број 16 на Советот на европските судии

## **ГЛАВА 16 УЛОГАТА НА АДВОКАТОТ ВО ПОДГОТОВКАТА НА СЛУЧАЈ– ПОЧЕТОК НА ГРАДЕЊЕ НА ОДНОСИ АДВОКАТ КЛИЕНТ ВО КРИВИЧНАТА ПОСТАПКА**

Судењето е слично на театарска претстава, тоа е живо а во истовреме спонтано, слично на една човечка драма која се игра од страна на повеќе емотивни и натпреварувачки акрети во случајот тоа се сведоците, обвинителството и бранителот пред еден таканаречен панел на „непристрасни,, судии кои како и сите други учесници на оваа човечка драма не се имуни на недостатоците на својот личен карактер.

По завршувањето на ваквата претстава судиите ќе донесат одлука во корист на една од спротивставените страни. За времетраење на судскиот процес бранителот е во исто време и режисер, продуцент, писател и актер, и знаејќи дека постојат многу начини, методи и стилови за да го добие случајот постои еден универзален а тоа е дека добрата подготовка пред судењето го спречува евентуалниот неуспех во текот на судењето.

### **16.1 Подготовка за излагање пред жалбениот совет**

Праксата покажала дека сите случаи не стигнуваат до фаза на судење, па имајќи го предвид фактот дека правилната предистражна подготовка бара време потребно е уште во најраниот момент бранителот, правните асистенти и истражителите да започнат со процесот на подготовка.

Интересно е тоа дека подготовката за бранителот започнува од моментот на запознавање со клиентот а за обвинителот започнува во тој момент кога тој дознава за случајот. Самата подготовка завршува кога сите жалби се веќе исцрпени.

Со други зборови кажано подготовката за судење не е завршена се до моментот додека не е изречена конечната пресуда. Буквално секој случај треба да се подготви и да се води со извесно очекување дека ќе биде поднесена жалба, и ништо не треба да се зема здраво за готово.

Сите предистражни напори, секоја стратешка и тактичка одлука која е поврзана со постапката, секое прашање дури и изјава, забелешка или одговор кои се направени за време на судењето, би требало да се усогласени и да го водат случајот до жалбениот совет.

Тргувајќи од ова бранителот треба да е свесен дека тој не се обраќа само на судиите од судскиот совет, туку се обраќа и на судиите од жалбениот совет кои на крајот можеби ќе го разгледуваат случајот односно списите, записниците и доказниот материјал.

## **16.2 Првично разгледување на списите**

Првиот чекор кој треба да го преземе бранителот е темелно и со внимание да ги разгледа сите документи кои му се достапни поврзани со случајот на неговиот клиент.

Ова разгледување на документите се прави со цел да бранителот направи прелиминарна проценка на настаните, онака како што се опишани од соодветните страни за понатаму да ја одреди улогата која ќе ја има секј сведок во контрадикторната постапка.

Ова е од особено значење за одбраната бидејќи со самото разбирање на достапните факти му овозможуваат на бранителот да ги идентификува очигледните и потенцијални проблеми кои треба да се опфатат во фазата која и претходи на самото судење.

Следен чекор кој понатаму го презема бранителот е правење на добра ревизија на законот. Ова е од суштинско значење бидејќи бранителот мора да има јасно разбирање на оперативниот закон, затоа што треба да се наведат сите релевантни правни аргументи на одбраната.

Елементите на секое обвинение во случај на кривично дело треба да се наведени со цел бранителот да добие подобар преглед на работите кои обвинителот треба да ги докаже а одбраната да ги оспори и да дебатира по нив.

Потребно е да се изврши идентификација и на сите помалку важни обвиненија и докази кои би можеле да бидат предложени од која било страна за докажување на нивните позиции.

Во понатамошниот тек на спорот можеби е потребно да се изврши обемно правно истражување на суптилните правни точки на спорот, во овој момент важно е бранителот да има познавање на важечкиот закон, пред самото започнување со подготовка на стратегијата за судење.

Веднаш по направената прелиминарна фактичка и правна оценка на случајот, обвинителот е оној кој ќе одлучи дали постојат доволно докази за да би можеле да се исполнат неопходните барања во врска со товарот на докажувањето при оценка на обвинителниот акт, а од друга страна пак бранителот би бил подготвен да дискутира со

својот клиент во врска со случајот и ќе биде подготвен да започне со подготовките на стратегијата за судење.

### **16.3 Теорија на случај**

Не постои случај кој би можел да биде успешно суден без постоењето на таканаречената теорија на случај. Ова се однесува најповеќе на бранителот и доколку истиот не ги знае расположливите алтернативи, и не воопшто нема крајна цел, во никој случај нема да стигне таму каде што зацртал.

Доколку застапникот во случај да е обвинител не знае да покаже зошто обвинетиот треба да биде прогласен за виновен или доколку е бранител дека е невин во тој случај застапникот не е соодветно подготвен за судењето.

Ваквата теорија на случај е само една гледна точка на една логично убедлива приказна за тоа што всушност се случило без разлика дали е од гледна точка на одбраната или од гледна точка на обвинителот.

Тука лежи причината, оправдувањето односно објаснувањето за тоа зошто обвинителството или одбраната треба да ја добие постапката. Ваквата теорија на случај треба да е логички, хронолошки и конзистентно образложена па така по изведувањето на доказите и сведочењата на сите сведоци, судскиот совет треба да донесе пресуда во корист на една од страните.

На пример во еден случај на убиство обвинителството може да тврди дека доказите недвосмислено покажуваат дека се работи за смислено убиство и дека обвинетиот постапил со јасна намера, а одбраната од друга страна пак може да тврди дека доколку доказите се погледнат од друг агол јасно би се видело дека станува збор за самоодбрана, или можеби за убиството некој друг е одговорен, или можеби се работи за погрешно идентификување па лажно обвинување и така натаму.

За секој случај постои теорија на случај која треба да е јасно и целосно прикажана. За обвинителот теорија на случај е сублимирана во обвинителниот акт и во останатите документи.

Врз основа на расположливите докази обвинителот има право да одлучи кое обвинение ќе биде презентирано на рочиштето за оцена на обвинителниот акт.

За адвокатот кој се јавува во својство на бранител теоријата на случај ќе се појави веднаш кога темелно ќе ги разгледа доказите на обвинителството, кога ќе ја спроведе сопствената истрага и откако ќе се сретне со својот клиент и со сведоците.

Имајќи ги предвид околностите и различните улоги на обвинителството и одбраната, како и на нивните различни одговорности пропишани со закон, обвинителството е фактички ограничено само на обвинителниот акт. Но во одредени и ретки околности обвинителството има право да го промени обвинението.

Аналогно на ова теоријата на случај на одбраната може да се промени за да се прилагоди на ново настанатите околности и новите изменети обвиненија.

Адвокатот бранител е исто така лимитиран односно ограничен во врска со доказите, но сепак не носи товар на докажување. Исклучок од ова правило е доколку на пример бранителот не докажува позитивна одбрана односно самоодбраната.

Во ваков случај пак обвинителот мора да докаже дека обвинетиот всушност не постапил во самоодбрана туку дека ги пречекорил границите на нужна одбрана, но најнапред бранителот ќе треба да докаже дека врз основа на фактите и врз основа на доказите обвинетиот делувал во самоодбрана и доколку обвинителството не докажи и не презентира непобитни докази врз бара на кои ќе го докаже спротивното, нема да го исполни товарот на докажување.

На одбраната може да и се на располагање повеќе различни теории. Постојќи можност истите теории да бидат спротисставени од адвокатот бранител се бара да ја одбере најубедливата, а во исто време битно е да се спомене дека може да постојат повеќе алтернативни теории кои меѓу себе не се контрадикторни, па во тој случај бранителот може успешно да докажува повеќе од една теорија.

Сепак обврска е на адвокатот бранител да ја одбере најубедливата теорија која најдобро ќе ја формулира и подготви пред да ја презентира таа теорија на случај пред судскиот совет.

## 16.4 Идеи во потрага по теорија на случај

Кога веќе приложениот материјал е внимателно разгледан од целокупниот тим кој учествува во постапката, адвокатот бранител е подготвен да го анализира секој можен аспект од случајот. Во оваа фаза се бара најдобрата можна теорија која ќе го унапреди случајот на обвинетиот но имајќи предвид дека и обвинителството во истиот момент го прави истото, обидувајќи се да ги идентифува сите можни теории кои ќе ги пласира одбраната и барајќи начин истите да ги оспори, и да ги уништи оние кои веројатно се можни.

Ваквиот процес наречен „чешлање на случајот,, до корен е уште познат и како изнесување на идеи. Појдовна точка на изнесувањето на идеи претставува законот. Значи без добро познавање на законот нема да е можно да се процнат фактите.

Најдобро е да се започне со основните обвиненија и со важечките закони притоа наведувајќи ги елементите на секое обвинение од обвинителниот акт и секоја достапна одбрана.

При изнесувањето на идеи може да се истакне или анализира секоја можна идеја која ќе дојде на ум , но сепак најважно од се е да се земе предвид следното :

- Сведочењето на секој можен сведок ;
- Идентификацијата на доказните прашања ( и доколку е потребно и осврнување на нив);
- Посета на местото на извршување на кривичното дело ;
- Испитување на материјалните докази и ако е потребно да се организира тестирање ;
- Наведување можни прелиминарни предлози ;
- Поставување на параметри за некои истражни задачи со наведување на краен рок ;
- Потребата за консултација со вештаци ;
- Користење демонстративни докази / визуелни помагала ;
- Сите други неопходни подготвителни активности кои може да помогнат во оценување на случајот.<sup>53</sup>

---

<sup>53</sup>Докази и приговори : домашни и меѓународни стандарди Michael G.Karnavas, Скопје ОБСЕ, 2016.

Бидејќи на секој случај му е потребно опсежно изнесување на идеи, многу е важно да се има таква пракса на секој еден случај да му се пристапува темелно.

Ако се појави потреба за некој случај каде се потребни истражни дејствија, од огромно значење е секогаш во сесијата за изнесување на идеи да се вклучи и истражител.

Добрите истражители се и одлични критичари, нивна задача е да се спротистават на позициите на бранителот укажувајќи му на можните пропусти во можната теорија на случајот и да даде вредни предлози.

Принудувајќи го бранителот логички да ги изнесува аргументите на случајот истражителот дејствува како судија или како спротивставена страна.

## **16.5 Подготовка на белешки за судење**

Откако ќе заврши средбата обвинетиот/оштетената страна и со сведоците, адвокатот бранител ќе биде спремен да почне да го пишува сценариото за судење дури откако ќе се заврши со анализата на приложениот материјал, поднесувањето на првичните поднесоци, испитувањето на случајот, испитувањето на сцената на инцидентот и на физичките докази и откако ќе завршат консултациите со истражителите (доколку е потребно).

Во исто време треба да е подготвен да направи и нацрт на завршниот збор.

Имајќи го предвид фактот што завршниот чин на судењето вклучува аргументирање на фактите според важечкиот закон, елементите кои пак треба да се докажат за секое обвинение треба да служат како нацрт.

Сето ова би му овозможило на адвокатот бранител да ги идентификува слабостите во случајот тоа се на спротивната страна и тоа да биде негова фокусна точка на стратегијата.

Најбезбеден метод во подготовката на белешките за судење е тој адвокатот бранител да работи „назад“, односно од важечките закони кои ќе ги употреби во завршен збор до фактите изнесени во воведниот говор.

Белешките за судење треба да се добро организирани така што би овозможиле лесен пристап до одредени информации, а тоа подразбира сите предвидени доказни прашања да бидат нотирани во белешките заедно со останатите кратки белешки.



Од голема важност е секој еден потенцијален сведок да поседува своја папка со краток преглед на вкрстеното испрашување кое ќе се спроведува, резиме на неговите претходни изјави, подготвен список или листа на правни прашања кои треба да се постават пред сведокот да сведочи, односно : недостиг на способност, релевантност и гласини.

Пожелно е и во посебна папка да се чуваат и забелешките од стратегијата на адвокатот бранител направена претходно како на пример : употреба на физички докази и начин на дискредитирање.

Во крајна линија секој случај треба да се подготвува со големо очекување дека ќе биде изведен пред суд и дека понатаму ќе биде поднесена жалба, а бидејќи успехот на адвокатот бранител клиентот го оценува според успехот односно неговиот учинок.

Секој случај треба да биде подготвуван со голем напор и со максимална посветеност.

## **ГЛАВА 17 КОМПАРАТИВЕН ПРЕГЛЕД НА АДВОКАТУРАТА ВО ДРЖАВИТЕ ОД ПОРАНЕШНА СФРЈ**

### **17.1 Адвокатурата во Република Хрватска**

Карактеристично за Законот за адвокатура во Република Хрватска кој меѓудругото е донесен и се применува од 2011 година е дека еден дел од него стапува на сила со влегувањето на Република Хрватска во Европската Унија односно од 01.07.2013 година.

Адвокатурата според овој закон е организирана како независна и самостојна служба која им дава правна помош на физички и правни лица во остварување на нивните права и правни интереси.<sup>54</sup>

Слично како и во нашиот правен систем и во Република Хрватска адвокатот својата дејност може да ја врши самостојно како поединец или преку адвокатско друштво формирано според соодветна законска постапка како јавно трговско друштво или друштво со ограничена одговорност.

Најкарактеристични одлики на хрватската адвокатура се следните :

- Една од најспецифичните одлики според која адвокатурата во Хрватска се разликува од останатите држави кои се наоѓаат во близина на Република Македонија е тоа што постои законска основа и можност за работа на адвокат од друга држава членка на Европската Унија на територијата на Хрватска. Сепак во ваква ситуација адвокатот е должен покрај останатите да го исполнува основниот услов а тоа е да има стекнато право да врши адвокатска дејност во државата од која доаѓа.<sup>55</sup>

- Адвокатите кои се организирани преку адвокатската комора имаат должност да даваат бесплатна правна помош на бранителите на државата но и на сите лица евидентирани како социјални случаи кои објективно немаат да платат за евентуално поведено барање за заштита на одредено право и правен интерес.<sup>56</sup>

- Своја подружница на територија на Република Хрватска може да основа адвокатско друштво на држава – членка на Европската Унија, како и од држава членка на Светската трговска организација во согласност со постоечките закони кои ја регулираат

---

<sup>54</sup>Член 1 од Zakon o odvjetnistvu R. Hrvatske, Narodne novine br.9/1994 ;17/2008; 50/2009 ;75/2009 ; 18/2011

<sup>55</sup>Член 5 а исто.

<sup>56</sup>Член 21 исто.

оваа материја. Ваквите подружници имаат право да даваат правни совети за прашања но во согласност со правото на матичната земја, со правото на Европската Унија и секако со меѓународното право.<sup>57</sup>

Сепак за да странски адвокат врши адвокатска дејност во Република Хрватска потребно е да ги исполнува следните услови :<sup>58</sup>

-Да има положено правосуден испит како потврда за познавање на домашниот правен систем односно положен правосуден испит во Хрватска ;

-Да биде запишан во именикот на странски адвокати во Република Хрватска ;

-Да биде државјанин на држава која е членка на Европската Унија во која има остварено право за вршење на адвокатска дејност, да има доказ за осигурување од професионална дејност како и доказ за членство во адвокатско друштво и така натаму ;

- Странскиот адвокат доколку побара запишување во Комората на адвокати на Република Хрватска и во се да постапува како да не е странски адвокат со почитување на законските прописи на Република Хрватска, потребно е да поминат три години како е регистриран под името на странската држава и на матичниот јазик на државата.

- Странскиот адвокат смее да застапува пред судските органи во Хрватска заедно со друго лице кое има својство на адвокат од државата, а никако самостојно ;

- Во посебни исклучителни ситуации адвокат од држава која е членка на Европска Унија кој не е запишан во Именикот на странски адвокати може да врши одредени дејствија само под услов за тоа да ја извести Адвокатската комора на Хрватска и да добие согласност за вршење на оваа дејност во согласност со Законот за адвокатура на Република Хрватска.

- Обврска да го почитува Кодексот на адвокатската етика на Адвокатската комора има адвокатот од држава која е членка на Европската Унија, и истовремено од истиот може да биде побарана дисциплинска одговорност и применета дисциплинска мерка.

- Во случај адвокат од земја членка на Европската Унија да врши адвокатска дејност во држава која не е членка на Европската Унија е можно само врз основа на начелото на стварна заемност.

---

<sup>57</sup>Член 27 а исто.

<sup>58</sup>Од член 36а до член 36h. исто.

## 17.2 Адвокатурата во Република Србија

Правниот систем на Република Србија е регулиран со Законот за адвокатура<sup>59</sup> кој се темели врз актите на Обединетите нации (Основни принципи за улогата на адвокатот усвоени на Осмиот конгрес на ОН во Хавана 1990 година) потоа на Советот на Европа (препорака на комитетот на министри и Советот на Европа во вршењето на адвокатската професија 2000 година.) и насоките 98/5/6 на Европскиот парламент и Совет во 1998 година).

Во слична улога како и во Република Македонија адвокатот е самостоен и независен орган во правосудниот систем на државата и застапник на правните и физичките лица како странки. Карактеристично за овој закон е тоа што на адвокатот му е забрането да се рекламира како поединец но и како адвокатско друштво. Во состан на адвокатската компра на Република Србија функционираат исто така и поединечки адвокатски комори како самостојни и професионални организации.

Исто така што е мошне карактеристично за оваа држава е тоа што постои посебно тело кое е основано од Адвокатската комора на Република Србија а тоа е Адвокатската академија која функционира и делува на целата територија на државата. Како главна нејзина функција е грижата за угледот на адвокатот и професијата воопшто преку неови континуирана обука и усовршување и со посебна грижа и внимание кој адвокатските приправници, дипломираните правници и воопшто со вработените во адвокатските канцеларии во насока на нивно доусовршување и припрема за идни адвокати.

За сето ова оваа академија издава посебни уверенија за таквата специјализација.

Како и во нашата држава и во Република Србија адвокатската награда е регулирана со адвокатска тарифа или спогодбено со странката во писмена форма но во никој случај не е дозволено наградата да биде во висина која ќе зависи од успехот на странката во спорот.

Оваа појава важи за редовна пракса во правото на САД.

---

<sup>59</sup>Zakon o advokaturi Republike Srbije, Sl.glasnik RS br.31/2011 ; 24/2012

### **17.3 Адвокатурата во Република Српска**

Адвокатурата во оваа земја како самостојна и професионална дејност е предвидена со Уставот на Република Српска а пак целосно е уредена со Законот за адвокатура.<sup>60</sup>

Слично како и во останатите закони за адвокатура во останатите држави на екс- ју заедницата и овој закон ги содржи основните дејности кои може да ги врши адвокатот односно адвокатското друштво при застапување на интересите на физичките и правни лица, имено адвокатот може да ги презема следните дејствија :

- Давање на правни совети ;
- Составување на поднесоци (тужби, жалби, молби и друго) ;
- Составување на исправи (договори тестаментии др.) ;
- Застапување на странките во постапки пред судовите, државните органи и сл.)
- Давање на друга правна помош на физички и правни лица.<sup>61</sup>

Имајќи го предвид фактот што Република Српска опстојува во состав на Федерација Босна и Херцеговина, важно е да се спомене дека адвокатите во вршењето на својата дејност се здружуваат во Адвокатска комора на Република Српска или пак во адвокатска комора на Федерацијата Босна и Херцеговина.

Во случај кога адвокат од сранска држава сака да се запише во Именикот на адвокати, и да презема дејствија на територијата на оваа држава поребно е Република Српска да има потпишано договор за меѓусебна соработка со таа држава на основа на начелото на реципроцитет.

### **17.4 Адвокатурата во федерација Босна и Херцеговина**

Посебни обележја на адвокатурата во Босна и Херцеговина кои се специфични наспроти останатите во поранешните југословенски републики се следните :

-Упис во именикот на адвокати во Федерацијата БИХ може да има адвокат на странка држава под услов на реципроцитет со државата чиј државјанин е тој.

Доколку нешто е спорно во врска со ова прашање тогаш толкување дава Федералното министерство за правда ;

---

<sup>60</sup>Zakon za advokatura, sluzben glasnik RS., br.30/07 i 59/08

<sup>61</sup>Ustavno pravo Bosne i Hercegovine Ademovic Nedim, Joseph Marko, Goran Markovic, Advokatura Sarajevo, 2012 str.424

-Во согласност на овој закон постои обврска за организирање на адвокатските канцеларии и друштва во Адвокатска комора со статус на независна самоуправна организација на адвокатите.<sup>62</sup>

-Самата Адвокатска коморана Федерацијата Босна и Херцеговина е составена од Регионална адвокатска комора на Сараево (за подрачјето на Сараевскиот и Босанско подринскиот кантон) ;

-Регионална адвокатска комора на Мостар (за подрачјето на Херцеговачко-Неретвански кантон и кантон бр.10) ;

-Регионална адвокатска комора на Тузла (за Тузлански и Посавски кантон)

-Регионална адвокатска комора на Зеница ( за кантон Зеница - Добој и среднобосански кантон);

-Регионална адвокатска комора на Бихаќ;

- Во состав на федералната адвокатска комора постои задолжителна Организација на адвокатски приправници ;<sup>63</sup>

- Федерално министерство за правда ја следи работата на адвокатите Федералната адвокатска комора и по потреба презема соодветни активности, притоа почитувајќи го начелото на независност на адвокатот ;<sup>64</sup>

-За секоја спорна ситуација, кога на адвокатот или адвокатскиот приправник, која може да предизвика нивни притвор, судот има обврска без одложување да ја извести федералната адвокатска комора.<sup>65</sup>;

-Може да се врши рекламирање на адвокатот, адвокатската канцеларија, заедничките адвокатски канцеларии или адвокатското друштво само под точно наведени услови во согласност со Статутот на федералната адвокатска комора.<sup>66</sup>

-постои обврска за задолжително осигурување на адвокатот, адвокатската канцеларија, заедничките адвокатски канцеларии или адвокатското друштво за евентуално предизвикана штета на странката во текот на давањето на правна помош, во вид на износ согласно општите акти на федералната адвокатска комора.<sup>67</sup>

---

<sup>62</sup>Zakon o advokaturi Federacije Bosne i Hercegovine, Sluzbene novine Federacije BiH br.25/02,29/03,18/05,68/05

<sup>63</sup>Исто член 10

<sup>64</sup>Исто член 17

<sup>65</sup>Исто член 27

<sup>66</sup>Исто член 29

<sup>67</sup>Исто член 30

## ГЛАВА 18. АДВОКАТУРАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

По осамостојувањето на Република Македонија поставеноста на адвокатурата не претрпе некои позначајни промени. Напротив македонската адвокатура го задржа и го зголеми темпото на работа интегрирајќи се во меѓународните тела и организации, задржувајќи го претходно воспоставениот систем и својата особеност.

За значењето на адвокатурата воопшто како еден од трите столбови на правосудството говори и фактот што адвокатурата во Република Македонија е и уставна категорија. Уставот на Република Македонија од 1991 година во член 53 ја дефинира адвокатурата како „самостојна, независна и јавна служба што обезбедува правна помош и врши јавни овластувања согласно закон.

Понатаму во 1992 година беше донесен Статутот на адвокатската комора на Република Македонија. Уставната гаранција дека адвокатот е самостоен значи дека тој е самостоен самиот да избира како ќе постапи во одредена ситуација, односно кое правно средство од оние кои му се со закон на располагање ќе го употреби. Додека пак независноста го истакнува фактот дека врз работата на адвокатот не може никој да влија присилно, значи никој не е хиерархиски надреден над адвокатот, нити колегата адвокат вработен во истата адвокатска канцеларија нема право да му наредува во смисла на начинот на застапување на странката.

Во 1990-тите години поради олеснетите можности за слободен пристап до професијата, а најповеќе поради кризата на економски и политички план и севкупно поради целокупната ситуација во која се наоѓаше Република Македонија носејќи го епитетот земја во транзиција, огромен број правници вработени во државни организации останаа без работа и адвокатурата на некој начин ја гледаа како спас од нивната новонастаната ситуација.

Ова пак од друга страна придонесе да се зголеми бројот на адвокати во државата, и неминовно придонело намалување на квалитетот на услугите на самата адвокатура.

Гледајќи од денешен аспект новоотворените правни факултети ширум државата ја нудат адвокатурата како алтернатива за идна професија и занимање на голем број млади правници,

и тоа е сосема во ред но вреди да се истакне и фактот дека не е мал бројот на адвокати кои започнале па прекинале со работа односно ги затвориле своите адвокатски канцеларии, најповеќе поради отежнатите услови за заработувачка во услови на огромна понуда на правни услуги, односно преголема конкуренција на адвокати.

Бројот на адвокати во Република Македонија е релативно висок, истите се соочувале со разни проблеми од кој најголем е надриписарството, што како поим претставува давање на права помош и совети од лица кои не се адвокати.

Надриписарите овие услуги ги извршувале по многу ниска цена причинувајќи им голема штета на адвокатите.

После многубројните штрајкувања од страна на македонските адвокати да се донесе соодветен закон со кој би се регулирало ова прашање и би се нормирало дека адвокатура можат да вршат само адвокати и тоа самостојно или здружено во адвокатски друштва, им беше исполнето барањето во 2002 година кога беше донесен Законот за адвокатура на Република Македонија кој сеуште се применува иако има претрпено многу измени.

Со овој закон се уредува обезбедувањето на правна помош од страна на адвокатурата на физичките и правни лица во остварувањето и заштита на нивните права и интереси, во постапки пред судовите, државните органи и другите правни лица.

Според членот 33 од овој закон според кого адвокатите во Република Македонија се организираат во Адвокатската комора на Република Македонија доаѓаме до заклучок дека секој адвокат има обврска да членува во ова правно лице, дотолку повеќе што и нема друга организација која би можела алтернативно да ги извршува работите од делокругот на Адвокатската комора на Република Македонија.

Посебен надлежен орган на Адвокатската комора решава за упис и престанок на правото за работа на адвокатската дејност и за упис во имениците кои таа ги води.

Кандидатот кој претендира да се занимава со адвокатура треба да ги исполнува општите услови за засновање на работен однос во органите на државната управа, да ужива углед и да биде достоин за извршување на адвокатската дејност.

Потребно е кандидатот да е државјанин на Република Македонија или државјанин на земја членка на Европската Унија, да е деловно способен, да има завшено четиригодишно високо образование на правни студии притоа стекнувајќи се со универзитетска диплома за дипломиран правник или стекнати 300 кредити според



Европскиот кредит трансфер систем, или нострифицирана диплома за правник од странство, да зборува активно македонски јазик, да има положено правосуден испит, да не е правосилно осуден на казна забрана за вршење на дејност професија или должност за време на траење на таа казна, да не е во работен однос и да не врши работи кои се неспојливи со адвокатурата.

Пред самиот упис се полага заклетва во вид на свечена изјава по што следува упис во Именикот на адвокати, а додека пак адвокатските друштва се запишуваат во Именикот на адвокатски друштва.(член 11)

Правото на адвокатот да врши адвокатска дејност му престанува ако се откаже од правото на вршење на адвокатска дејност, трајно ја загуби способноста или ако му е изречена мерка на безбедност забрана на вршење на адвокатска дејност, доколку истиот не врши уплата на коморска чланарина, ако му е одземена лиценцара за работа и ако не склучи договор за осигурување од одговорност за штета (член 23).

Доколку адвокатот биде избран или именуван за вршење на јавна функција функцијата адвокат може да му биде ставен во мирување се до завршување со извршување на таа функција.

Но исто така функцијата адвокат може да му биде ставена во мирување поради болест или поради патување во странство или поради стручно до усовршување и отсуство.

Можноста предвидена во член 8 од Законот за адвокатура ја искористија повеќе адвокати здружувајќи се во адвокатски друштва а со цел да ги искористат погодностите кои ги нуди заедничката работа во поглед на зголемена ефикасност и ефективност а со намалени трошоци.

Адвокатските друштва имаат можност да го подигнат квалитетот на правната помош исто така и техничкото опремување но и пред се поради чесната меѓусебна замена во предметите каде како полномошник се јавува друштвото, во случаи каде има потреба од тоа.

## **18.1 Адвокатурата како институт во Битола по осамостојувањето на Македонија**

Како и на ниво на држава, така и во Битола трендот за зголемување на бројот на адвокати по осамостојувањето во 1991 година продолжил да расте и тоа со доста висока стапка.

Со оглед на фактот што адвокатурата е најлесно пристаплива правна професија а и поради отворањето на дисперзираните студии на Правниот Факултет Кичево во Битола интересот за запишување на голем број средношколци на овој факултет е доста голем па се очекува дополнително зголемување на бројот на адвокати во Битола.

Во 1992 година кога беше донесен Статутот на Адвокатската комора на Република Македонија, во Битола е организирана Адвокатска заедница која има свои овластувања да избира претседател, да разгледува одредени прашања и да дава мислења и предлози до органите на Адвокатската Комора на Република Македонија. Потоа исто така да се грижи за угледот на адвокатската професија да избира свои претсавници во органите на Адвокатската Комора на државата.

Потврда за хуманоста и чесноста претставува одлуката на Адвокатската Комора на Република Македонија во 2003 година во Битола да отвори канцеларија за бесплатна правна помош како знак за солидарност и меѓусебна помош и тоа помош на оние кои имаат најголема потреба од неа.

Адвокатурата денес во Битола претставува една од најзастапените професии а за тоа говори и фактот за големиот број на адвокати кои работат на подрачјето на град Битола запишани во Именикот на адвокати при адвокатската комора на Република Македонија.

## ГЛАВА 19 ЗАКЛУЧОК

Сознанијата до кои дојдов работејќи го овој магистерски труд кои се однесуваат на адвокатската професија, и сето она што ја сочинува истата ми дава за право да потенцирам дека комуникацијата е најважниот сегмент во работењето на адвокатите.

Пред се заради полесно добивање на информации и правилно истакнување на аргументите и доказите со цел максимално професионално и темелно пружање на правна помош на клиентот.

Слободно може да се каже дека адвокатот кој активно работи подолго време пример повеќе од десет години, тој исто како да има дипломирано психологија бидејќи со огромниот број на клиенти и правни ситуации со кои се соочил го наполнале со искуство во комуникацијата со опкружувањето, така да тој практично може да се каже дека е и психолог.

Би било премногу скромно да кажам дека адвокатот е само уште еден чинител или субјект во големиот синџир на праводуството во државата, јас би рекол дека адвокатската канцеларија е местото од каде започнува првиот контакт на потенцијалниот клиент со адвокатот.

Првото запознавање со неговите права и состојбата во која моментално се наоѓа неговиот случај, потоа неговата одлука за ангажирање на правен застапник во понатамошниот дел од постапката за на крај движејќи се низ правните лавиринти со помош на адвокатот да дојде до остварување и заштита на неговите права.

Незамисливо е да постои правна држава без адвокати. Незамисливо е правилна примена и толкување на законите без адвокати.

Затоа би било добро кога адвокатот секојдневно би се надоградувал и го зголемува своето знаење, преку работата таложејќи искуство кое подоцна би бил во состојба да го пренесе на своите адвокатски приправници а најповеќе да посвети внимание на својот професионализам и комуникација со клиентите и во релација со судовите и останатите субјекти.

Ниту еден случај не е потполно ист со ниту еден друг па од таа причина адвокатот мора да има посебен пристап со секого – внимателно да слуша, да се труди да го разбере проблемот и потоа да даде свое мислење и утврдување на фактичката состојба.

## ГЛАВА 20 КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

### Учебници

1. Карвавас, Г. Мајкл, Адвокатска етика, Скопје, 2016 година.
2. Карнавас, Г. Мајкл, Докази и приговори: Домашни меѓународни стандарди, Скопје, 2016 година.
3. Живковска, Родна, Општ дел на граѓанското право, Кочани, 2011 година.
4. Богиќ, Милорар, Адволатурата, Нови Сад, 1991 година.
5. Фила Тома, Завршни реч, Београд, 2015 година
6. Ботиа Милорад, *Адвокатура , огледи и есеји*, Адвокатска комора Војводине, Нови Сад 1991.
7. Обединети нации Основни начела за улогата на адвокатите 1990 година.
8. JOHN LEUBSDORF MAN IN HIS ORIGINAL DIGNITY : LEGAL ETHICS IN FRANCE (ЧОВЕКОТ ВО НЕГОВОТО ОРИГИНАЛНО ДОСТОИНСТВО : АДВОКАТСКА ЕТИКА ВО ФРАНЦИЈА) 14 (2001), превод од ОБСЕ.
9. JOHN PHILLIPS ADVOCACY WITH HONOR (АДВОКАТУРА СО ЧЕСТ) 1-2.17 (1985).

### Нормативни акти

1. Закон за адвокатура. Службен весник на Република Македонија бр.59/02,60/06,29/07 и 106/08 ;
2. Устав на Република Македонија. *Службен весник на Република Македонија* бр. 52/91;
3. Закон за кривичната постапка. Службен весник на Република Македонија бр.150/2010 ;
4. Закон за парнична постапка, Сл.весник на РМ бр.7 од 20.01.2011 година ;
5. Германски правилник за професионална практика ;
6. Етички кодекс на адвокатската комора во Франција ;
7. Фламманска адвокатска комора ;
8. Холандски правила на однесување ;

9. Препорачани правила на американската адвокатска комора ;
10. Прирачник на одбор за адвокатски стандарди ;
11. Германски кривичен законик ;
12. Сојузен закон за адвокатура ;
13. Кривичен законик на Република Македонија Службен весник на Република Македонија  
бр.37/96,80/99,4/2002,43/2003,19/2004,81/2005,60/2006,73/2006,7/2008,139/2008 и  
114/2009 ;
14. Кодекс на адвокатската етика при Адвокатска Комора на Република Македонија ;
15. Повелба за основните начела на европската правна професија ;
16. Европска Конвенција за заштита на човековите права ;
17. Ustavno pravo Bosne i Hercegovine Ademovic Nedim, Joseph Marko, Goran Markovic,  
Advokatura Sarajevo, 2012 ;
18. Zakon o advokaturi Federacije Bosne i Hercegovine, Sluzbene novine Federacije BiH  
br.25/02,29/03,18/05,68/05 ;
19. Zakon za advokatura, sluzben glasnik RS,, br.30/07 i 59/08 ;
20. Zakon o advokaturi Republike Srbije, Sl.glasnik RS br.31/2011 ; 24/2012 ;
21. од Zakon o odvetnistvu R. Hrvatske, Narodne novine br.9/1994 ;17/2008; 50/2009  
;75/2009 ; 18/2011 ;
22. Меѓународна адвокатска комора.

### Статии

[www.akademik.mk](http://www.akademik.mk)

[www.pravo.org.mk](http://www.pravo.org.mk)

[justicia.mk](http://justicia.mk)

[www.pravdiko.mk](http://www.pravdiko.mk)